

Toshkent harbiy okrugining "Angren" umumqo'shin dala-o'quv maydonida Mudofaa vazirligi qo'shinlarida xizmat qilayotgan batalyon va vzvod komandirlari hamda ularning jangovar tayyorgarlik bo'yicha o'rinbosarlari ishtirokida o'quv-uslubiy yig'in o'tkazildi.

4-sahifa▶▶

● Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqqan boshlagan ● 2022-yil 15-aprel, №15 (2974)

XALQ VA ARMIYA – BIR TAN-U BIR JON!

VATANPARVAR

www.mv-vatanparvar.uz

IJTIMOIY-SIYOSIY, MA'NAVIY-MA'N

VATANPARVARLIK GAZETASI

ER YIGITNING

QANOTI TULPOR

Qadimdan ota-bobolarimiz dong'i ketgan mahalliy otlar bilan harbiy jang san'ati borasida olamshumul g'alabalarga erishgan. Bundan tashqari, buyuk ajdodlarimiz qorabayir, duldul, laqay, ahaltaka, kustonoy, Farg'ona uchqur otlarining zotdor turlarini asrlar davomida avlodlarga yetkazish borasida ham muhim meros qoldirishgan.

6-sahifa▶▶

JANGOVAR RUH – MUVAFFAQIYAT KALITI

Mudofaa vazirligi havo-desant xizmati mutaxassislari o'quv yili rejasiga muvofiq, navbatdagi amaliy sakrash mashg'ulotlarini bajarmoqda. Ular dastlab barcha qulaylik va zamonaviy infratuzilmaga ega desantchilar tayyorlash bazasida nazariy va amaliy tayyorgarlikdan o'tdi.

5-sahifa▶▶

VERTIKAL YUGURISH

Mudofaa vazirligi «Chimyon» tog' tayyorgarligi o'quv-mashg'ulotlari markazi mamlakatimizdagi vertikal yugurish ustalarining eng zamonaviy maskanlaridan biridir. Ayni kunlarda ArMI – 2022 o'yinlarining "Elburs halqasi" bahslariga qizg'in tayyorgarlik ko'rayotgan harbiy alpinistlarimiz yangi-yangi muvaffaqiyatlar yo'lida ter to'kishmoqda.

7-sahifa▶▶

BOKSCHILARIMIZ

YANA TENGSIZ

18-sahifa▶▶

@ vatanparvar-bt@uamail.uz

t.me/mv_vatanparvar_uz
t.me/mudofaa_press

facebook.com/UzArmiya

instagram.com/uzbekistanarmy

www.youtube.com/c/UzArmiya

Tahririyat haqida ma'lumot

Xalqaro konferensiya

Куролли Кучлар академиясида «Соҳибқироннинг жаҳон ҳарбий санъатига қўшган ҳиссаси» мавзусида халқаро илмий онлайн конференция ўтказилди.

ривожда катта ўзгаришлар кузатилганини, Европа ва Осиё халқларини яқинлаштирган қадимги минтақалараро «Буюк ипак йўли» янги ривожланиш босқичига чиққанини таъкидладилар. Тарихдан аёнки, урушларда саркардаларнинг маҳоратли бошқаруви, мувофиқлаштирилган ҳамкорлиги ва қўлланган тактикаси заминида ғалабага эришилган. Турли низоларда буюк шахслар ҳамда саркардаларнинг ўрни салмоқли ҳисобланган. Чунки улар шахс, жамият ва керак бўлса, давлатларнинг тақдирини ҳал қилишга таъсир қилган.

Бу каби оламшумул ишлар изсиз кетмайди, албатта. Конференция давомида сўнги 600 йил ичида Амир Темур ҳақида ҳам Европа тилларида 900 дан ва Шарқ тилларида мингдан ортиқ асарлар ёзилгани, 50 дан ортиқ давлатларда темуршунос олимлар, таниқли ҳарбий тадқиқотчилар илмий изланишлар олиб бораётгани эътироф этилди. Шу маънода жаҳон ҳарбий санъатининг ривожда буюк саркарда Амир Темурнинг роли бекиёслигини таъкидлаш мумкин.

Халқаро илмий онлайн конференциянинг хулосалари ва

миллатлараро тотувлик, ислохотларни амалга оширишда йўлчи юлдуз вазифасини ўтаб, ёш авлоднинг ватанпарварлик тарбияси, миллий ўзлик ва дунёқарашини шакллантиришда бағрикенглик манбаига айланган. Соҳибқирон ҳаётлигида қўлланган ва авлодларга мерос қилиб қолдирган маънавий-ахлоқий, ҳарбий тамойиллари ноёб асар – «Темур тузуклари»да ўз аксини топган.

Халқаро илмий онлайн конференция долзарб ва янги маълумотларга бой бўлди. Фаол иштирокчилар Мудофаа вазирлиги ҳамда Қуролли Кучлар академияси раҳбарияти томонидан ташаккурнома билан тақдирланди. Зеро, тадбирда кўтарилган мавзулар Амир Темур фаолияти, ҳарбий стратегия ва тактикасини илмий жиҳатдан тавсифлаш, уларни замонавий ҳарбий санъатни ривожлантиришнинг концептуал назарияларида қўллаш имконини беради.

Конференция давомида намоиш этилган Амирга бағишланган театрлаштирилган сахна кўринишлари, анжомлар – чодир, совут, қилич, камон, болта,

АМИР ТЕМУР

ДУНЁ НИГОҲИДА

Унда тарихчи олимлар, халқаро ташкилотлар ва хорижий давлатлар (АҚШ, Россия Федерацияси, Франция, Туркия, Миср, Қозоғистон, Тожикистон)нинг илмий тадқиқот ва таълим муассасаларининг етакчи мутахассислари, шунингдек, республикамиздаги куч тузилмалари ва

ҳуқуқни муҳофаза қилиш идоралари вакиллари иштирок этдилар.

Сўзга чиққанлар улўғ бобомиз даврида давлатчилик, қўшинлар тузиш, илм-фан ва санъат, адабиёт, тиббиёт, ҳаттотлик ва кутубхоналар

тавсиялари ҳарбий хизматчиларнинг билими ва дунёқарашини янада кенгайтиришга имкон яратиши билан аҳамиятли бўлди. Бугунги кунда улўғ бобомизнинг бой маънавий мероси ҳар қачонгидан ҳам долзарб бўлиб,

бош кийим ҳамда илмий взводнинг илмий ишланмалари конференция иштирокчиларига манзур бўлди.

**Капитан
Азиз НОРҚУЛОВ**

Huquqiy targ'ibot

Сўнгги йилларда юртимизда Президентимиз Ш. Мирзиёев раҳнамолигида суд-ҳуқуқ соҳасида кенг қамровли ислоҳотлар амалга оширилди. Ушбу ислоҳотлардан кўзланган асосий мақсад суд ҳокимиятини илгариги жазоловчи органдан шахс ҳуқуқ ва эркинликларини ишончли ҳимоя қилувчи институтга айлантириш, фуқароларнинг одил судловга бўлган ишончини янада оширишдан иборатдир.

СУД ТИЗИМИ ИСЛОҲОТЛАРИДА ЯНГИ БОСҚИЧ

2017–2021 йилларда Ўзбекистон Республикасини ривожлантиришнинг бешта устувор йўналиши бўйича Ҳаракатлар стратегиясига мувофиқ, ўтган даврда судлар тузилмаси замон талабларига мос равишда такомиллаштирилиб, вилоят ва унга тенглаштирилган фуқаролик, жиноят ишлари бўйича судлар ва иқтисодий судлар негизда вилоят даражасидаги умумий юрисдикция судлари ташкил этилди. Суд қарорларини қайта кўриш институти қайта кўриб чиқилиб, халқаро стандартларга мос равишда «бир суд – бир инстанция» тамойили асосида уч босқичли, яъни биринчи инстанция, апелляция ва кассация инстанцияларидан иборат суд тизими яратилди. Шунингдек, судларнинг очкилиги ва шаффофлигини таъминлаш энг муҳим вазифалардан бири сифатида қайд этилиб, судларнинг фаолияти ҳақида жамоатчилик ва оммавий ахборот воситаларини ҳар чоракда хабардор қилиб бориш, судлар томонидан қабул қилинган қарорларни Олий суднинг расмий веб-сайтида эълон қилиб бориш йўлга қўйилди.

Албатта, мазкур ислоҳотлар суд-ҳуқуқ тизимини янада демократлаштириш, фуқароларимиз ҳуқуқ ва эркинликларининг ишончли ҳимоясини таъминлаш билан бирга мамлакатимизнинг халқаро майдондаги нуфузини ҳам оширишга хизмат қилади.

2022 йилдан эътиборан суд-ҳуқуқ тизимида ислоҳотларнинг янги босқичи бошланди, десак муболаға бўлмайди. Зеро, Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан 2022 йил 28 январь куни имзоланган «2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси тўғрисида»ги фармони асосида Ўзбекистонни ривожлантиришнинг янги «моделли» – 2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси ҳаётга татбиқ этила бошланди. Мазкур стратегияда мамлакатимиз тараққиётини ривожлантиришнинг еттита устувор йўналишлари белгилаб берилиб, шундан иккинчи устувор йўналиш «Мамлакатимизда

адолат ва қонун устуворлиги тамойилларини тараққиётнинг энг асосий ва зарур шартига айлантириш» дея номланиб, бу ўз навбатида суд-ҳуқуқ ислоҳотларини қамраб олади.

Ушбу устувор йўналиш қуйидаги мақсадлардан иборат вазифаларни амалга оширишни назарда тутди:

- мулк ҳуқуқларининг дахлсизлигини ишончли ҳимоя қилиш ҳамда давлат органларининг мулкий муносабатларга ноқонуний аралашувини чеклаш;

- қонун устуворлиги ва конституциявий қонунийликни таъминлаш ҳамда ушбу жараённинг бош мезони сифатида инсон ҳақдорини белгилаш;

- давлат органлари ва мансабдор шахсларнинг фаолияти устидан самарали суд назоратини ўрнатиш ҳамда фуқаро ва тадбиркорлик субъектларининг одил судловга эришиш даражасини ошириш;

- жамоат хавфсизлигини таъминлаш, ҳуқуқбузарликларнинг содир этилишига сабаб бўлган шарт-шароитларни ўз вақтида аниқлаш ва бартараф этишнинг самарали тизimini яратиш;

- ҳуқуқни муҳофаза қилиш органларининг янги қиёфасини шакллантириш ва уларнинг фаолиятини халқ манфаатлари, кадр-қиммати, ҳуқуқ ва эркинликларини самарали ҳимоя қилишга йўналтириш;

- суд ва бошқа органлар ҳужжатларининг ўз вақтида ва тўлиқ ижросини таъминлаш;

- адвокатура институтининг инсон ҳуқуқлари, эркинликлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишдаги салоҳиятини тубдан ошириш, шунингдек, аҳоли ва тадбиркорлик субъектларининг малакали ҳуқуқий хизматларга бўлган талабини тўлиқ қондириш.

- фаол фуқаролик жамиятини ривожлантириш ҳамда фуқаролар ўртасида қонунга ҳурмат ва итоат қилиш ҳиссини шакллантириш.

Юқоридаги вазифалар қаторида қайд этилган адвокатура институтининг юридик хизмат кўрсатиш фаолиятидаги самарадорлигини ошириш шуни назарда тутдики, стратегия билан адвокатнинг процессуал мақомини кучайтириш, адвокатлик лицензиясини олиш учун юридик мутахассислик бўйича иш

стажига оид талабни бекор қилиш, олий юридик маълумотли шахсларга 3 ойлик стажировкадан кейин адвокатлик имтиҳонини топшириш имкониятини яратиш, олий юридик таълим муассасаларининг бакалавр йўналишида таҳсил олаётган битирувчи курс талабаларига ўқишдан бўш вақтда адвокат ёрдамчиси сифатида ишлаш ҳуқуқини бериш, олий ёки ҳудудий малака комиссияси қарори асосида адвокатлик лицензиясини «Лицензия» ахборот тизими орқали расмийлаштириш тартибини жорий этиш, адвокатлар, судлар, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва бошқа давлат органлари ўртасида ҳужжатлар алмашувини таъминловчи «Юридик ёрдам» электрон тизимини яратиш, адвокатнинг процессда иштирокини таъминлашни соддалаштирувчи «Электрон адвокат ордери»ни жорий этиш, давлат ҳисобидан ижтимоий ҳимояга муҳтож фуқароларга бепул юридик ёрдамни жиноят ишлари билан бир қаторда фуқаролик ва маъмурий ишлар бўйича ҳам кўрсатиш тизимини жорий этиш белгиланяпти.

Шунингдек, мазкур йўналиш бўйича энг катта ўзгаришлар маъмурий судлар фаолиятини, уларнинг ваколатларини кенгайтиришга қаратилмоқда. Хусусан, ўз қарорларининг, хатти-ҳаракати (ҳаракатсизлиги)нинг ноқонуний эмаслигини маъмурий исботлаш мажбуриятини судларда мансабдорга юқлаш тартибини ўрнатиш белгиланмоқда. Эндиликда бундай амалиётнинг маъмурий суд ишларини юритишга киритилиши мансабдор шахсларнинг қарорлар қабул қилишда, бирор бир хатти-ҳаракат қилишида шахсий масъуллигини оширади, ноқонуний қарорлар учун муқаррар жавобгарлик борлигини эслатиб туради. Бундан ташқари, ишнинг фуқаролик, иқтисодий ёки маъмурий судга тааллуқли бўлишидан қатъи назар уни қабул қилиш ва тегишли судга юбориш тартиби белгиланяпти. Бу эса фуқароларнинг бузилган ҳуқуқларини тиклаш юзасидан судма-суд юришларининг олдини олиш билан бир қаторда уларнинг ҳуқуқлари тикланишининг кафолати бўлиб хизмат қилади.

Хулоса қилиб айтганда, 2022–2026 йилларга мўлжалланган Янги Ўзбекистоннинг тараққиёт стратегияси билан фуқаролар ва тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва эркинликларини ҳимоя қилишнинг, адолат ва қонун устуворлигини таъминлашнинг муҳим йўналишлари ишлаб чиқилмоқда. Бу эса, ўз навбатида, фуқароларнинг одил судловга нисбатан ишончи мустаҳкамланишига хизмат қилади.

Ш. ДЎСАЛИЕВ,
Ўзбекистон Республикаси
Ҳарбий судининг судьяси

Muallif suratga olgan

ОЛДИНГИЛАРИДАН ФАРҚЛИ МАШҒУЛОТ

Тошкент ҳарбий округининг «Ангрен» умумқўшин дала-ўқув майдонида Мудофаа вазирлиги қўшинларида хизмат қилаётган батальон ва взвод командирлари ҳамда уларнинг жанговар тайёргарлик бўйича ўринбосарлари иштирокида ўқув-услубий йиғин ўтказилди.

Бугунги кун юрт ҳимоячиларидан касбий маҳоратини янада мустаҳкамлаш, жанг олиб боришнинг янги усул ва услубларини бойитиб боришни талаб этмоқда. Шу боис ўқув-услубий йиғинда бўлинма командирлари ва ўринбосарларининг жанговар ва маънавий-маърифий, ахлоқий-руҳий тайёргарликларини ошириш, қўл остидаги шахсий таркиб билан машғулотларни ташкил этишда креатив ёндашиш масалаларига алоҳида эътибор қаратилди. Йиғин мобайнида ҳарбий хизматчилар 50 дан ортиқ йўналишда ўз билим ва малакаларини мустаҳкамлади. Кези келганда машғулотларни ўзлари ҳам амалда бажариб, кўникмаларини бойитди.

– Ушбу машғулотлар олдингиларидан кескин фарқ қилади. Дала-ўқув майдонида тажрибали ҳарбий хизматчилар машқларни тўғри ташкил этишда мавзуларга янги ёндашиш борасида ўз тавсияларини берди. Умуман олганда, бир неча кун давом этган йиғин савол-жавоб, долзарб фикр-мулоҳазаларга бой бўлди, – дейди подполковник Анорбек Сотволдиев. – Реал вазиятларга яқинлаштирилган ҳолда олиб борилаётган машғулотларда юрт ҳимоячилари иккилик, учлик, олтилик ва жамоавий усулларда яқин ва узоқ масофалардаги шартли душманни тор-мор этиш йўл-йўриқларини амалда бажарди.

Жамоалар ўртасида турли ҳарбийлаштирилган спорт мусобақаларини ўтказиш масаласи ҳам йиғиннинг асосий мавзуларидан бири бўлди.

Бу шахсий таркиб ўртасида соғлом рақобат муҳитини мустаҳкамлаш, жамоавий бирдамлик, жипсликни таъминлашда муҳим аҳамиятга эга.

Машғулотлар нафақат кундузги, балки тунги шароитларда ҳам олиб борилди. Бундай ёндашув эса бугунги эҳтимолий вазиятларда жанг олиб боришнинг энг маъқул усулларини ўзлаштириш имконини беради. Мухтасар қилиб айтганда, олиб борилган машғулотлар бўлинмаларнинг кундалик фаолиятидаги ўқув ва ўқув жанговар вазифаларни сифатли бажаришда муҳим ўрин тутди. Ҳарбий хизматчиларнинг етакчилик қобилияти, билими ва касбий маҳоратини янада оширди.

**Лейтенант
Дилшод РЎЗИҚУЛОВ**

Mardi maydonlar

Мудофаа вазирлиги ҳаво-десант хизмати мутахассислари ўқув йили режасига мувофиқ, навбатдаги амалий сакраш машғулотларини бажармоқда. Улар дастлаб барча қулайлик ва замонавий инфратузилмага эга десантчилар тайёрлаш базасида назарий ва амалий тайёргарликдан ўтди.

ЖАНГОВАР РУҲ

муваффақият гарови

Малакали мутахассис йўриқчилар десантчиларнинг парашют билан сакраши олдида сўнгги кўрикни амалга оширади. Бурчи ва қасамёдига содиқ, жанговар руҳи баланд бу йигитлар ҳар қандай топшириқни аъло даражада бажаришга шай турибди. Ҳарбий хизматчилар Ил-76 ҳаво транспортида жанговар ўқув вазифани бажариш учун ҳавога кўтарилди.

Дарвоқе, шахсий таркиб қачон десантлаштирилади? Албатта, бу бевосита жанг тактикасига боғлиқ. Энг муҳим ва керакли пайтни кўра билиш, зарур ҳолда гуруҳ ё бўлинмани десантлаштириш жанговар вазифанинг тўла-тўқис бажарилиш кафолати бўлиб хизмат қилади. Ҳарбий хизматчилардаги шижоат, аъло ва жанговар кайфият эса муваффақият гаровидир.

Десантчилар учиш аппаратидан парашют билан сакраган ҳолда ҳаво кенгликлари бўйлаб жанговар ўқув вазифанинг дастлабки босқичини амалга оширяпти. Парашют билан сакраш ҳарбий хизматчидан янада хушёр ва диққатли бўлишни талаб этади. Боиси, десантчи томонидан шамол йўналиши ва тезлиги ино-

батга олинмаса, белгиланган нуқтага етиб келиш мураккаблашади. Бу эса жанговар топшириқнинг бажарилиш сифатига бевосита таъсир ўтказиши.

Десантчининг жанговар вазифаси қуруқликка ёки сувга сакраш билангина чекланиб қолмайди. Парашют ҳарбий хизматчининг топшириқни бажариш йўлидаги муҳим воситаси, холос. Шу боис юрт ўғлонлари парашютлардан халос бўлиб, гуруҳларга бўлинган ҳолда ўқув жанговар вазифани бажаришга киришиб кетди. Юқори аниқликда бажарилган тактик ҳаракатлар натижасида жанговар ўқув вазифа тўла-тўқис бажарилди.

Бугун дунёда кечаётган ҳарбий-сиёсий вазият, қолаверса, замонавий жанг талаблари ҳар бир қўшин туридан ўз билим ва малакаларини мунтазам равишда ошириб боришни талаб этмоқда. Мудофаа вазирлиги қўшинларида олиб борилаётган шу каби ўқув машғулотларини реал вазиятларга яқинлаштириш, уларнинг сон ва сифат уйғунлигига аҳамият қаратиш, янги услуб ва методикаларни қўллаш орқали шахсий таркиб кўникмасида ижобий натижаларга эришиляпти.

**Лейтенант
Исломжон ҚҶЧҚОРОВ,
«Vatanparvar»**

Қадимдан ота-боболаримиз донғи кетган маҳаллий отлар билан ҳарбий жанг санъати борасида оламшумул ғалабаларга эришган. Бундан ташқари, буюк аждодларимиз қорабайир, дулдул, лақай, аҳалтака, кустоной, Фарғона учқур отларининг зотдор турларини асрлар давомида авлодларга етказиш борасида ҳам муҳим мерос қолдиришган.

Халқаро армия ўйинларининг «Отлиқ марафон» мусобақаларида ҳарбий чавандозларимиз буюк аждодларимиз анъанасини давом эттирган ҳолда ажойиб натижаларни қўлга киритиб келяпти. Ўзбекистон терма жамоасининг 2020 ва 2021 йиллар Россия Федерацияси Тува Республикаси «Кара-Хаак» полигонидан ўтказилган беллашувларда иккинчи ўринни эгаллагани фикримизнинг яққол исботидир.

Газетамизнинг ўтган сонларида хабар берганимиздек, 2021 йилнинг декабрь ойидан бошлаб АрМИ – 2022 мусобақаси учун номзодликка даъвогарлар жисмоний тайёргарлик, отга миниб ва юриш, 1,5 сутка тоғда юриш, картография ҳамда топография қоидаларига кўра ҳудудни аниқлаш, GPS асбобларида ишлаш, отиш машқлари, отни югуртирган ҳолда граната улоқтириш, сувли тўсиқдан ўтиш, юк ташиш, икки минг метр баландликка 10 кг юк билан белгиланган вақтда кўтарилиш шартлари бўйича ўз имкониятларини синовдан ўтказишди. Ана шу саралаш босқичларида ҳар томонлама ўзини кўрсатган ҳарбий чавандоз-

лардан баҳсларда мамлакатимиз шарафини муносиб ҳимоя эта оладиган жамоа шакллантирилди. Ўз олдида улкан мақсадларни қўйган Ўзбекистон терма жамоаси йўриқчиси, кичик сержант Ринат Кудаяров ҳамда гуруҳ бошлиғи катта лейтенант Тоҳир Раббонов бошчилигида қизғин тайёргарлик кўрди. Бир ой давомида «Чимён» тоғ тайёргарлиги ўқув-машғулоти марказида бўлғуси мусобақада юртимиз шарафини муносиб ҳимоя эта оладиган номзодлар саралаб олиниб, ҳал қилувчи жараёнга қизғин тайёргарлик кўрилмоқда.

Маълумки, «Отлиқ марафон» мусобақасида ҳарбий чавандозлар 130 километрлик масофани турли мураккаб машқларни бажарган ҳолда босиб ўтишади. Шунинг учун номзодликка даъвогарларни танлаб

олишда бир қарашда ўта оддий кўринадиган отни ушлаш учун арқон ташлаш, муваффақиятли арқон улоқтиришдан сўнг тулпорни эгарлаш, уни ўзига бўйсундирган ҳолда дастурдаги машқларни бажариш каби уринишлар эътибордан четда қолмади.

АрМИ – 2022 мусобақаларида қуръа ташлаш натижасига кўра бериладиган отда 130 километрлик масофани босиб ўтишнинг ўзига яраша қийинчиликлари бўлади.

– Жамоамиз билан «Отлиқ марафон» мусобақасининг бу йилги беллашувларига йилнинг икки фаслида қизғин тайёргарлик кўряпмиз. Тайёргарлик жараёнини декабрь ойида, қорли муҳитда бошлаб, баҳорда давом эттиряпмиз. Мусобақа эса ёзда бўлиб ўтади. Отлар билан ишлашда, машқларни бажаришда фасллар ўзгаришини ҳам эътиборга олиш муҳим аҳамият касб этади. Мусобақа шартларини бажаришнинг ўзига яраша қийинчиликлари бор. Аммо чавандоз учун энг муҳими – от билан руҳий тил топиши. Чавандоз ва тулпор ўзаро тил топишмас экан, муваффақиятга эришиб бўлмайди, – дейди кичик сержант Азиз Барноев.

Мудофаа вазирлиги тоғ тайёргарлиги ўқув-машғулоти марказида АрМИ – 2022 мусобақасига қизғин тайёргарлик кўраётган ҳарбий хизматчилар жийрон, саман, човқар, тўриқ тусли отларни гижинглатганча шамолдек чоптириб, йўрттириб, йўрғалатиб топшириқларни аъло даражада бажаришмоқда. Эр йигитнинг қаноти тулпор эканлигини амалда исботлашяпти.

География, астрономия, геометрия фанларини яхши ўзлаштирганлар вертикал югуриш деган ибора қайси касб эгаларига нисбатан ишлатилишини дарров англаб етишади. Альпинизм билан шуғулланувчилар вертикал, яъни пастдан юқорига, юқоридан пастга югурувчилардир.

ВЕРТИКАЛ

ЮГУРИШ

Мудофаа вазирлиги «Чимён» тоғ тайёргарлиги ўқув-машғулоти маркази мамлакатимиздаги вертикал югуриш усталарининг энг замонавий масканларидан биридир. Айти кунларда АрМИ – 2022 ўйинларининг «Эльбурс ҳалқаси» баҳсларига қизгин тайёргарлик кўраётган ҳарбий альпинистларимиз янги-янги муваффақиятлар йўлида тер тўкишмоқда.

Ҳарбий альпинистлар ҳам худди «Отлик марафон»чилар сингари тайёргарлик машқларини январь ойидан буён давом эттиряпти. Ҳозирда терма жамоа таркиби шакллантирилиб, йўриқчи-сержантлар Иқбол Камолов ҳамда Рустам Тоғаев «Эльбурс ҳалқаси» йўналишида белгиланган шартлар бўйича машғулотларни бошқариб бормоқда.

Йигитлар бажараётган машқларни кузатар эканмиз, Халқаро армия ўйинларида «Эльбурс ҳалқаси» энг экстремал мусобақалардан бири эканлигига гувоҳ бўлдик. Режага кўра, бу йўналишдаги машғулотлар уч босқичда давом эттириляпти. Жамоага танлаб олинган ўттиз нафар ҳарбий хизматчи дастлаб 10 ва 20 километр масофага югуриш ва 50 метрлик қояга кўтарилиш борасида ўзаро рақобатлашди. Шундан сўнг биринчи босқич топшириқларига старт берилди. Унда вертикал югуриш усталари индивидуал сунъий қояга кўтарилиш, худудни аниқлаш, икки киши бўлиб сунъий қояга кўтарилиш, уч кишидан тўрт жамоага бўлинган ҳолда тўсиқлар йўлагини белгиланган вақтда босиб ўтиш, тўп-

понтча ва автоматдан ўқотиш бўйича биринчи босқич машқларини бажаришди.

Иккинчи босқичда 109 километрлик масофага уч кунлик марш-юриш бўйича ҳарбий альпинистлар чидам ва профессионал маҳорат бобида ўз кўникмаларини намойиш этишди. Мазкур босқичда улар тоғ дараларидан параллел ўтиш, дарёлар устидан осма кўприк ясаб ўтиш, табиий қояга 25 кг юк билан кўтарилиш, 3 300 метр баландликка чиқиш, муз қояга кўтарилиш ва тушиш, беморни 2 километрга олиб югуриш бўйича қўйилган синовларни топширишди.

Йигитлар учинчи босқичда дастлаб 2–4 минг, сўнгра 4 000–5 642 метрга тезкор югуриш бўйича турли шартларни ўз ичига олган якунловчи машқларни бажарди. Ушбу машқларни бажариш чоғида гуруҳ бошлиғи, катта лейтенант Муҳаммад Умаров, кичик сержантлар Исрол Уктамов, Абдумухтор Абдуғаниев, йўриқчи-сержантлар Иқбол Камолов ҳамда Рустам Тоғаев бошчилигида аъло даражада ҳаракат қилиб, командирлар эътирофига сазовор бўлди.

Бу каби экстремал машқларни бажариш чоғида ҳарбий альпинистлардан жанговар шайлик, амалий кўникма, руҳий хотиржамлик, ҳушёрлик ва чидамлилик талаб этилади. Ана шу талабларни удалаганларгина пастдан юқорига, юқоридан пастга югуришда, тоғ дарасига ўрнатилган арқондан ўтишда, ҳимоя воситалари ва арқонсиз қояга кўтарилишда, тушишда барча қийинчиликларни осонликча забт этади.

Камолиддин АСРОП

Muallif suratga olgan

Tarix

XX асрнинг буюк файласуфи, шоири Мақсуд Шайхзоданинг шундай мисралари бор:

Шаҳарлар боқийдир, умр ўткинчи,

Дарёлар собитдир, сувлар кўчкинчи.

Инсон умри тарих силсиласида бир лаҳзани ташкил қилади. Аммо қадим тарихимиздаги ёрқин юлдузлар – Ибн Сино, Беруний, Форобий, Имом Бухорий, Жалолдин Мангуберди, Амир Темур каби аждодларимизнинг ҳаёти юқоридаги фикрларни инкор қилади. Зеро, Ибн Сино табобати, Бухорий илми, Мангуберди жасорати инсон умри боқий эканлигини кўрсатмоқда. Амир Темур ҳам жўшқин ҳаёти, ибратли фаолияти билан бизга замондош бўлиб қолмоқда.

Улуғ соҳибқироннинг «Адолат давлатнинг асоси ва ҳукмдорнинг шиоридир», деб айтилган сўзлари давлат бошқарувида бобомиз давлат ижтимоий табақалар манфаатларини ҳимоя қилишга катта эътибор қаратганига мисол бўлади. Амир Темур давлат бошқарувида тайинланган амалдорлар, саркаралар, жамоа раҳбарларидан адолатли, юксак маънавиятли ва инсоний фазилятлар соҳиби бўлишни талаб қилган «Темур тузуклари»да ёзилишича, вазирлар тоза наслик, ақлу фаросат, хушмуомалалик ва сабру бардошлилик каби сифатларга эга бўлишлари шарт. Шунингдек, улуғ бобомиз ҳам давлат бошқарувида бу тамойилларга амал қилган. Адолат ва тенглик мезонлари асосида давлат бошқариш жаҳон ҳамжамияти томонидан юксак баҳоланади.

Инсоният тарихида ўз ўрнига эга, даврлар ўтса ҳам, ҳаёт йўли, ижтимоий-сиёсий фаолияти орқали ёрқин намуна бўла оладиган шахслар ёшлик даврларидан қатъият, қаноат, матонат руҳида тарбияланади. Амир Темур шундай шахслардан биридир.

Темур тарихи ҳақидаги тарихий, илмий ва бадиий асарлар билан танишдим. Француз ёзувчиси Марсель Брионнинг «Мен ким, соҳибқирон – жаҳонгир Темур» асарини ўқиб, буюк Темур сиймосида ҳақиқий раҳбарлик салоҳияти ёшлигидаёқ намоён бўлганини билиб олдим. У тенгдошлари билан турли ўйинлар ўйнаган вақтларда «раҳбар» бўлишга интиланган. Дўстларини турли «мансабларга тайинлаб, «гуноҳкор»ларни жазолашга ҳаракат қилган.

Амир Темурнинг илм олишга ҳам рағбати кучли бўлган. Ўз тенгқурларидан ўткир зехн ва кучли хотирага эга эканлиги билан ажралиб турган. Қуръони Карим ва шариат илмидан сабоқ берган Шайх Шамсиддин Кулол соҳибқирон заковатига қойил қолган. Бўш вақтларида отларни бошқариш, камондан ўқ узиш, кураш тушиш каби машғулотлар билан шуғулланган. Натижада Амир Темур ҳар жиҳатдан камолотга этган шахс сифатида улғайди. Юртни бошқарган пайтларда ҳам илм-фан, дин, маданият ривож учун кўплаб ислохотларни амалга оширди. Уламоларнинг панд-насихатларига амал қилди, илм-фан вакилларини ёзозлади. Ҳар бир шаҳарга олимлар ва мударрислар тайин қилганлигини алоҳида таъкидлади. Темур шахсиятидаги меҳнатсеварлик, сабр-бардош ва мақсадга интилиш каби ибратли жиҳатлар бу-

Буюк давлат арбоби ва саркарда соҳибқирон Амир Темурнинг Ватанга садоқат, эл-юртни ардоқлаш, мардлик, фидойилик ва адолатпарварлик каби юксак фазилятлари ёш авлод учун ўрнак бўлиб хизмат қилиши керак.

Ш.М. Мирзиёев

СўнМас Машъала Шўъласи

гунги кун ёшларини тарбиялашда муҳим аҳамиятга эга.

Улуғ бобомизнинг ҳокимият тепасига келиш даври парокандаликка юз тутган, мўғул босқинчилари томонидан таланган, халқ ночор аҳволда қолган пайтга тўғри келган. Темур сиймосида сиёсат майдонига Мовароуннаҳр ҳудудида марказлашган давлат қуришга, бу заминдан мўғулларни қувиб чиқаришга қодир шахс кириб келди. Амир Темур улкан тарихий вазифани ўз зиммасига олди. Илёсхўжа билан мардонатор жанг қилиб, яқунда Олтин Ўрда ҳукмронлигига барҳам берди.

Кўп йиллик ҳарбий юришлар даврида шимолда рус ерларидан, жанубда Дехлигача, шарқда Хитойдан, ғарбда Мисргача давом этган юртларни истило қилди. Улуғ бобокалонимиз кучли давлатни улкан қўшин ёрдамида эмас, бунёдкорлик ғоялари ва одоб-ахлоқ мезонлари асосида барпо қилиш мумкинлигини кўрсатиб берди. У давлат ишларининг тўққиз улушини кенгашилар асосида, қолган бир улушини қилич ёрдамида ҳал қилганлиги юқоридаги фикрларга асос бўлади.

Салтанатни ўн икки тоифа вакиллари билан мустаҳкамлайди. Чунки бу тоифалардаги кишилар бобомизнинг халқ орасида ҳурмат топишига, мамлакатда тинчлик ўрнатишига ва давлат бошқаришига ёрдам берган. Амир Темур ўз қўшинини жисмоний ва маънавий жиҳатдан юксак даражада бўлишини истаган. Қўшинда қатъий тартиб-интизом ўрнатиб, ҳарбийлар маошини эгаллаган поғонаси ва кўрсатган жасоратига қараб белгиланган. Ҳарбий юришлар пайтида садоқатини намоён қилган оддий аскарни юқори ҳарбий лавозимларга тайинлаган. Бу каби тадбирларни амалга ошириб, ўз даврининг энг қудратли марказлашган давлатини бунёд этди.

Жаҳон халқлари давлатчилик тарихида Амир Темурдек сиёсий нуқтаи назардан маҳоратли ҳукмдор камдан-кам учрайди. У ҳарбий ва сиёсий йўллар билан замонасининг қудратли давлатларини ҳам бўйсундира олган. Давлат бошқарувидаги ўзининг тажрибаларини авлодлари учун «Темур тузуклари»да ёзиб қолдирган. Асарни мутлола қилиш давомида қонун устуворлиги ҳақида ёзилган тўртинчи тузукни катта қизиқиш билан ўргандим.

Бир қанча мамлакатларни бир байроқ остида бирлаштирган Темур Кўрагоний мамлакатда қонун устуворлигини таъминлаган. Амир Темурнинг пири Мир Саййид Барака соҳибқиронга йўллаган мактубда шу ўғитлар келтирилади: «Ҳар тоифа ва ҳар

қавми ўз мартабаларида тутгинки, салтанатинг низомга келиб, давлат интизомга киргай. Демак, ҳар кимнинг қадр-қийматини, тутган мавқеини, ҳар нарсанинг ўлчовини белгилаб олишинг ва шунга мувофиқ иш юритишинг керак». Жамиятда пайдо бўладиган барча муаммоларни оқилона ҳал қилиш давлат бошқарувининг узоқ муддат давом этишига ёрдам беришини чуқур англаган Темур бу ўғитларга амал қилди. Қонун олдида барчанинг бирдек жавобгарликка тортилишини амалда кўрсатди. Агар яқин кишилари ўз мартабасига яраша иш тутмаса, қаттиқ жазоланди.

Соҳибқирон бобомиз аёлларга эҳтиром билан қараган. Сароймулкхоним оқила, тадбиркор аёл бўлгани учун ҳокимиятни бошқаришда соҳибқиронга ҳаммаслак эди. Шу билан бирга Амир Темур энг сеvimли набираларидан бири Мирзо Улуғбекни тарбия қилишни Сароймулкхонимга топширган. Келинлари, сарой бекаларини хафа қилганларни асло кечирмаган. Фарзандларига нафти ҳалол танлашда уларнинг жўл-насаби, илму маърифатига алоҳида эътибор қаратган. Чунки шахзодаларни оналар тарбиялайди-да!

Бугун ёш оилаларда ажримларнинг кўплиги ҳақида йўласак, бобомизнинг тутган йўллари нақадар тўғри эканлигини англаймиз.

Узоқ йиллар давомида барпо этган улуғ ва қудратли давлати парокандаликка юз тутмаслиги учун фарзандлари ва набираларига ҳудудларни тақсимлаб берган. Қариндошлик ришталарини маҳкам тутган. Яқин кишиларидан ўзига нисбатан номуносиб хатти-ҳаракатлар сезганида ҳам уларни қаттиқ жазоламаган. Айбдорнинг ўз айбини англаб етишига, хатосини тўғрилашига имкон яратган. Темур табиатидаги кечиримлилик, оққўнгиллик, мурувват кўрсатиш хислатлари ҳақида гапирганда унинг ушбу сўзларини ёдга оламиз: «*Кимки менга душманлик қилса-ю, кейин пушаймон бўлиб, илтижо билан ҳимоя истаб, тиз чўкиб ҳузуримга келса, душманлигини унутиб, мурувват ва дўстлик кўрсатдим*».

Амир Темур юртни обод қилиш учун бир қанча ислохотлар ўтказди. Истило қилинган мамлакатлардан моҳир усталарни ва ҳунармандларни Самарқандга келтириб, уларни бунёдкорлик ишларига жалб қилган. Соҳибқирон бобомиз фаолиятига шундай баҳо беради: «*Қай бир жойдан бир ғишт олсам, ўрнига ўн ғишт*

қўйдирдим, бир дарахт кестирсам, ўрнига ўнта дарахт эктирдим». Темурийлар сулоласи ҳукмронлигида жаҳон халқлари маданий меросининг дурдоналаридан бўлган тарихий обидалар, гўзал иншоотлар ва муҳташам бинолар қад ростлади. Юртимиз чиройига кўрк бағишлаётган бундай иморатлар ҳозирда ҳам чет эллик сайёҳларнинг эътиборини ўзига жалб қилмоқда.

Амир Темур Иккинчи Ренессанс пойдеворини яратди. Илм даргоҳларини барпо қилиб, илм-маърифат ривож учун кенг имкониятлар очиб берди. Кейинчалик набираси Мирзо Улуғбек бу ишларни давом эттирди.

Бугун юртимизда Учинчи Ренессанс пойдеворини яратишга киришилмоқда. Оила, мактаб ҳамда илмий-маданий даргоҳлар бўлғуси Ренессанс яратишимизга хизмат қилади. Шу сабабли бу соҳаларни ривожлантиришимиз лозим. Президентимиз ташаббуслари билан очилган Президент мактаблари, Абу Али ибн Сино, Мухаммад ал-Хоразмий номидаги мактаб-интернатлари ва «Темурбеклар мактаби» ҳарбий-академик лицейларининг ўқувчилари ҳам Янги Ренессансни бунёд этишга ўз ҳиссаларини қўшади.

«Темурбеклар мактаби» ўқувчиси сифатида шуни айта оламани, лицейимизда Амир Темур тарихи ва маданий меросини чуқур ўрганиш учун барча шароитлар мавжуд. Соҳибқирон бобомизнинг бебаҳо ўғитлари жамланмаса бўлган «Темур тузуклари» китоби алоҳида дарс машғулотли сифатида ўқув дастуриимизга киритилган. Хўш, нега биз – «Темурбеклар» бу меросни ўрганишимиз? Чунки биз Ватанимизга содиқ, миллий ва умуминсоний кадриятлар асосида тарбияланган, интеллектуал салоҳиятли, мафкуравий иммунитетни мустаҳкам, бобомизнинг бебаҳо ўғитларига амал қиладиган ва юқори жисмоний тайёргарликка эга юрт ўғлони бўлишни мақсад қилганмиз.

Буюк бобокалонимиз Амир Темур тузукларидаги йўл-йўриқлар, амалга оширилган ишлар бизнинг ҳаёт йўлларимиз раван, нурли бўлишига хизмат қилувчи сўнмас машъаладир. Бу машъалани биз – «Темурбеклар» баланд кўтариб, Янги Ўзбекистонимизнинг буюк келажагини бунёдкор халқимиз билан бирга яратамиз. Президентимиз таъкидлаганидек, Янги Ўзбекистон келажаги бизнинг қўлимизда. Биз – ёш авлод бутун оламга доврўк сочган соҳибқирон бобомизнинг пурҳикмат ўғитлари ва буюк меросидан ҳамиша руҳланиб, юксак мақсадларга интилиб, нурли манзиллар сари олға борамиз.

**Файзулло ЗИКРИЁЕВ,
«Темурбеклар мактаби»
ҳарбий-академик лицейи
ўқувчиси**

O'tmish haqiqatlari

АМИР ТЕМУРНИНГ
ЖАНГОВАР САНЪАТИ

Амир Темурнинг ҳарбий юришлари, жанг олиб бориш усуллари ҳақида кўплаб мақолалар ва илмий ишлар ёзилган. Бу илмий ишларнинг асосий негизи ва манбасини «Темур тузуклари» ташкил этади.

Соҳибқирон кўшин тузишга ҳар томонлама пухта ўйланган тадбир асосида ёндашган. Масалан, кўшин ўнлар тизимига асосан тузилиб, улар бошида ўнбоши, юзталиқка юзбоши, мингликка мингбошилар турган. Ҳар бир ўнталикда жанг олдидан ва жанг пайтида Амир Темур буйруғига асосан руҳий тайёргарлик тадбирлари ўтказилган. Ораларидан руҳий қувватлаб, ўз орқасидан жангга етаклайдиган баҳодирлар тайинланган.

Соҳибқирон ўз тузукларининг ҳарбий қурилиш қисмида сипоҳ сақлаб туриш ҳақида алоҳида тўхталган. Сипоҳ сақлаб туришда ҳам адолат марказда бўлган. Ҳар бир ўн киши орасидан бир навкарни ўнбоши аташларини Амир Темур маъқул кўрар ва уни қонун билан мустаҳкамлаган эди. Ўнбошини сайлашда унинг қолган тўққиз навкардан кўра, тажрибали, ҳурматга сазовор, адолатли, ботирлиги ва шижоатини эътиборга олиш кўзда тутилган. Яна ўнбошини тўққиз кишининг ўзи сайлаши белгиланган. Юзбоши, мингбоши сайлашда ҳам юқоридаги адолатли қоидалар инобатга олинган.

Сипоҳий қўл остидагиларга зулм ўтказса, унинг ўзи жазолаш учун жабрланувчиларга топширилган. Юқори ва маҳаллий бошлиқлар ўзларидан кичик даражадаги кишиларга, ўзининг ваколати доирасидан келиб чиқиб, зулм ўтказсалар, уларга мол-мулкига қараб жарима солиш ҳам назарда тутилганини таъкидлаш жоиз.

Рус тарихчиси В. Ключевскийнинг ёзишича: «Катта ва маҳаллий бошлиқлар ўз жиноятлари ва қилмишлари учун жарима тўлаш билан қутилганлар. Жарима миқдори анчагина эдики, айрим қонунбузарлар жисмоний жазони афзал кўришарди. Жарима тўлиқлигича жабр кўрувчиларга топширилгани, айниқса, аҳамиятлидир. Уни назорат қилиш диний уламоларга юклатилган эди. Улар эса ҳукм ижро этилганлиги тўғрисида соҳибқиронга ҳисобот беришган». Бу каби ҳукмлар ўз-ўзидан вужудга келгани йўқ. Уларнинг барчаси Амир Темурнинг ҳаётий тажрибасига таянган ҳолда шаклланган.

Маош сипоҳга хизмат қилгани учун эмас, балки вазифасини уддалай олиши шарти билан тайинланган. Чунки сипоҳ ўз ҳақини ҳалоллаб олиши лозим. Шунда унинг еган-ичгани ҳалол ҳисобланади, шундангина у ҳукмдор олдидаги бурчини бажарган, қонунга риоя этган ва унга бўйсунган ҳисобланади. «Оддий сипоҳларга, – дейилади «Темур тузуклари»да, – ўз вазифасини ўринлатиб бажариш шарти билан маоши минган отининг баҳосида бўлсин». Бирор сипоҳ уруш пайтида хато ва камчиликка йўл қўйса, маошидан ўндан бири камайти-

рилган. Бу ҳам «Темур тузуклари»да қатъий белгилаб қўйилган.

Маошни белгилашда ҳам маълум тартибларга қатъий риоя қилинган, яъни ўнбошиларнинг маоши қўл остидагиларга қараганда бир баравар, юзбошиларники икки баравар, мингбошиники уч баравар зиёд бўлган. Улуфа тайинлаш ҳам хўжа кўрсинга амалга оширилмаган. Ўнбоши юзбошининг, юзбоши мингбошининг, мингбоши амир ул-умаронинг тасдиғи билан улуфа олган.

Анқара жангида иштирок этиб, Амир Темур лашкарлари томонидан асирга олинган турк тарихчиси Позвон ўғлунинг ёзишича: «Жанг пайтида барча ҳалок бўлган лашкарлар оиласига, агарда унинг қарамоғида ота-онаси, рафиқаси ва вояга етмаган фарзандлари бўлса, фарзандлари вояга етгунича, қолганларга эса умрбод етишмовчиликни сезмайдиган даражада нафақа тайинланган».

Хитой солномаларида ёзилишича, «Амир Темурнинг саркардалиқ маҳорати шундан иборат эдики, унинг лашкарлари, касбий маҳоратларига қараб тузиларди ва жанг пайтида шу нарсга алоҳида эътиборга олинарди. Масалан, саҳрода жанг олиб бориш учун саҳрода ўсиб-улғайганлардан, тоғлиқ жойларда эса тоғликлардан, ўрмонларда жанг олиб бориш учун ўрмонда катта бўлганлардан лашкарлар тўплами тузилар эди. Бундан ташқари, тоғларда лашкарлар учун йўл очиш, саҳроларда қудуқларни топиш ва қазийш учун дарёлардан ўтиш учун кўприк қуриш ҳамда айрим жойларда душманга нисбатан яширин пистирмалар қуриш учун махсус лашкарлар бор эди». Қўшиннинг жанговар тайёргарлиги ва ҳарбий юриш вақтида таъминот билан шахсан соҳибқирон томонидан текширилиб тайинланган иймонли ва ҳалол инсонлардан таъминловчи тузилма ташкил этилган. Лашкарларнинг овқатланиш вақти соҳибқирон томонидан, фармон билан белгиланган ҳамда шу фармон билан барча лашкарга кунлик белгиланган меъёрда

гўшт, нон, сув, қишлоқ хўжалиги маҳсулоти ва бошқа егуликлар тарқатилган. Бу ҳам жуда қаттиқ назорат остида эди.

Ички ва ташқи душман тўғрисида барча маълумотларга эга бўлиш учун амирликларда кичик махфий бўлинмалар (хуфийлар) фаолият юритишган. Улар барча манзиллардан вазият бўйича хабарлар етказиб туришган. Бундай бўлинмаларда ёшига, ирқига, динига, келиб чиқишига қарамай, Амир Темурга садоқатли, ҳар томонлама етук инсонлар хизмат қилишар эди. Бу ходимлар бошқа давлатларнинг иқтисодий, сиёсий ва маънавий ҳолатини ўз йўналишлари бўйича ўрганиб, бошлиқларига ёзма равишда маълумот етказишган. Улар малакали мутахассис бўлганликлари боис барча соҳаларни тўлиқ ўрганишган. Амир

Темурнинг кўшин тузилиши бугунги кунда ҳам барча ҳарбийларни лол қолдиради. Масалан, ўнталик ичидаги беш навкар жангларда қатнашган ва тажрибали бўлса, қолган бештаси энди ҳарбий хизматга қақирилганлар бўлган. Барчаси бир маҳалладан ёки бир қишлоқдан бўлишига аҳамият берилган. Чунки бу орқали уларни қон-қариндошлиқ ришталари боғлаб турган. Ўнталикда бештаси моҳир камончи бўлса, бештаси яхши қиличбоз бўлган.

Грузин тарихчиси Томаз Абуладзенинг ёзишича, Чингизхон босқинидан кейин фақат вайронага айланган боғлар ва масканлар қолган эди. Амир Темур эса кучни фақат қаршилик кўрсатганларга нисбатан ишлатган. Қўлга тушган асирларга нисбатан яхши муносабатда бўлиб, уларнинг ичидаги моҳир жангчиларни ўз кўшинига ўтишга ундаган. Босиб олинган шаҳарлар атрофида янги боғлар, узумзорлар яратган. Шаҳарларда масжид, мадрасалар, ҳаммом, бозорлар ва бошқа маданий иншоотлар қурдирган. Шаҳар ва қалъаларга ўзига содиқ бўлган маҳаллий фуқаролардан ноиблар тайинлаган. Маҳаллий халққа мансуб бўлган бошқа диний иншоотларни буздирмаган ва бошқаларга ҳам шундай ишларни қилишига йўл қўймаган.

Амир Темур тузукларининг ҳарбий қурилишга бағишланган ҳар бир жумласини чуқур ўрганиб, мантиқий фикр юритилса, жудаям кўплаб янгиликларга дуч келиш мумкин. Чунки Амир Темур 27 та давлатни кўшини сони билан эмас, балки адолат, маҳорат ва саркардалиқ сифатлари билан забт этган ҳамда буюк давлатга асос солган.

Гулиҳумо МАЖИДОВА,
Шарқий ҳарбий округ
матбуот хизмати
журналисти

Sana

СОҲИБҚИРОНГА ЭҲТИРОМ

9 апрель — соҳибқирон Амир Темур таваллуд топган кун. Шу кун муносабати билан ижтимоий тармоқларда ўтказилган бир сўровномага кўзим тушди: «Бугун қандай кун, биласизми?» Жавоблар...

Ана шу қутлуғ кун муносабати билан юртимизнинг барча таълим масканларида бўлгани каби пойтахтдаги 248-умумтаълим мактабида ҳам маданий-маърифий тадбир бўлиб ўтди. Аслида ўтган ҳафтани мактабда Амир Темур ҳафталиги бўлди, десак, хато бўлмайди. Чунки соҳибқирон шахси, юришлари, тузуклари, бунёдкорлик ишларига бағишланган очиқ дарслар, маърузалар ҳафта аввалидан бошланган.

Тажрибали ўқитувчи Барно Шерназарованинг шогирдлари

буюк бобомизнинг таваллуд кунига алоҳида тайёргарлик кўрдилар. Соҳибқирон шаънига шеърлар, кичик саҳна кўринишларини барча қизгин кутиб олди.

Йиллар ўтади, мактаб саҳнасидаги мана шу оддий ва самимий чиқишлар болажонлар қалбида юртимиз тарихининг нурли бир кунини сифатида муҳрланиб қолади.

Ҳилола САГДУЛЛАЕВА
Тошкент шаҳри

«Ватанпарвар» газетаси тарихида энг ёрқин из қолдирган ижодкорлардан бири, бу шубҳасиз, истеъфодаги подполковник «Шухрат» медали соҳиби Азимбек Усмоновдир. Бунга газета тарихидан хабардор инсонлар яхши билади. Устоз бизнинг тезкорлигимиздан ажабланарди, ҳайратланиб гапирса, рост, ич-ичимдан хижолат бўлардим. Бунга эътироф деб қабул қила олмасдим. Чунки тезлик хоҳлайсизми ёки йўқми, сифатга таъсир қилади.

Бугун катта ёшли инсонлар ёшларга ўрнини бўшатиб бермаётгани ҳақида иддао бор. Эҳтимол, ҳақиқатда даъводир. Аммо газета ишида кўп ҳолларда устозлар ўрни сезилади. Айниқса, Сўзга бўлган муносабатда!

Азимбек Усмонов бу борада жуда талабчан эди. Сўзни суиистеъмол қилишимизни қораларди.

Мустақилликнинг дастлабки йилларида қанчалик мураккаб бўлмасин, «Ватанпарвар»да кучли ижодкорлар жамоаси шаклланди. Улар қандай бир жамоа бўлдилар? Масалан, Азимбек Усмоновнинг бу ерга хизматга келиши қандай бўлган? Келинг, бу ҳақда устознинг ўзидан эшитамиз.

...1995 йил эди. Худойназар ака (охирати обод бўлсин) «Муштум» журналига тез-тез келиб турар эди. Бир куни ҳарбий кийимда кўриб, ҳайратландим. Кўркам, янада салобатли, энг муҳими, озод мамлакатнинг офицери.

– Агар ҳозир ўн саккиз ёшда бўлганимда, ҳеч ўйлаб ўтирмасдан, сиз билан ёнма-ён хизмат қилар эдим, – дедим.

ХИВАЛИК ЖАНГЧИ ҚЎШИҒИ

– Ростдан ҳам хизмат қилишни истайсизми? – жиддийлик билан сўради.

Қандай қилиб? «Муштум» республиканинг энг олди ва ягона нашри бўлса, масъул котибликдан бош муҳаррир ўринбосари вазифасини бажарётган бўлсам, эндигина атак-чечак қилаётган туман даражасидаги бир газетага муҳбир бўлиб ўтиш... Хаёлимдан кечганларини тилимга чиқармадим, кўнглига озор етиши мумкин.

– Ҳали советдан қолган кийимлар бўлса... Бундоқ ўзимизни озод юртимизга мос ҳарбий кийимлар бўлса, шу заҳоти кетардим. Ундан кейин, жуда инжиқман, сиркам сув кўтармайди...

Қаранг, яхши гапга ҳам, ёмон гапга ҳам фаришталар «омин», дейишади, деганлари шу бўлса керак. Кўп ўтмай, миллий армиямиз мустақил мамлакатимизга муносиб кийим-кечаклар билан таъминланди. 1996 йилдан «Ватанпарвар»да иш бошладим.

Миллатимиз оидинларидан Турсуной Содиқовани (охиратлари обод бўлсин) яхши биласиз. Бир куни пойтахтнинг марказий кўчаларидан бирида кўришиб қолдик. Ҳарбий кийимда кўриб, юзларига табассум югурди ва шундоқ келиб, елкадаги юлдузларни силаб, пешоналарига сурдилар... Кўнглимни оний бир севинч эгаллагани рост ўша дам. Ғурурдан кўксим осмон бўлди. Бироқ опа мени тавоф қилмади, асли. У ҳарбий кийимдаги тимсолларда мустақил Ўзбекистонни кўрган ва уни тавоф қилган эди! Маънавиятнинг юксаклиги, она юртга эҳтиромнинг улғуворлиги акс этган бир унутилмас ҳолат.

БЕБАҲО ГАНЖИНАМ, ОЙИМ, ҚЎШИМ – ҲУРРИЯТ!

Каттагина офицерлар жамоасида устоз алоҳида ажралиб турарди. Кўркамлиги, тартиби, маданияти, ҳарбий ишга эҳтироми, энг муҳими, Ватанга садоқати манаман дея бўй кўрсатиб турар эди. Бугун бир неча ўн йиллар берисидан туриб, сарғайиб кетган газета саҳифаларидаги унинг қаламига мансуб СЎЗ даъваткор кучи билан ҳамон қалбларни титратиб юборишига гувоҳ бўлиб турибман.

«Жоним, молим, орим – Ҳуррият» қасидаси муборак Мустақилликнинг 7 йиллиги шарафига ёзилган:

«Мен сенга мафтунман, мен сенга ошиқу девонаман, гўзалим, севгилим, ёрим Ҳуррият! Сенсиз ҳаёт мен учун ўлим.

Сенсиз етти қат ер остига кириб кетаман.

Сенсиз ичи бўм-бўш бир буюмман.

Сен кўкрагимни тарк этсанг, менинг бир одамчалик – бир ҳайвончалик обрўйим қолмайди.

Менда обрўй бўлмаса, ғурур, ор бўлмаса, ўтганнинг ҳам, кетганнинг ҳам оёғи остидаги тупроққа, лойга, балчиққа айланаман...

Шунинг учун ҳам сен менинг ягона молим, султонимсан, Ҳуррият!

Сенга кўз олайтирганнинг кўзлари ўйилади.

Сенга қўл кўтарганнинг қўллари чопилади.

Сени олмоқчи бўлганнинг жони узилади.

...Ахир сен менинг ҳаётим, дунёлару жаҳонларга бермас бебаҳо ганжинам, Ойим, Қўшим сен-ку, Ҳуррият!

Сен каби улугъ неъмат менга жон бўлди.

Сен каби буюк орзу менга бебаҳо бир мол бўлди.

Сен каби бепоён шараф менга номус, ор бўлди.

Сен ила қад ростладим, куч-қудратга тўлдим, абадий ҳамроҳим, йўлдошим, шаҳаншоҳим Ҳуррият!

Мен сеники, сен меникисан».

Ҳеч бир сўз, ҳеч бир эътироф, гўзал эсдаликлар устоз Азимбек Усмоновни ана шу қасида каби танита олмайди. Бу қасида унинг Ватанга

муҳаббат билан лиммо-лим, топ-тоза қалбидир!

Унинг томирида Хоразм хонларининг қони оқади. Жалолиддин Мангубердиннинг бугун кўзларимиз кўниккан қиёфаси унга қараб ишлангани бежиз эмас. Унинг кўзларида эркпараст аждодларидан мерос ўт чақнаб туради. Ишонмасангиз, буюк саркарда қиёфасига қайтадан зехн солиб боқинг-а.

УСТОЗ МАКТАБИ

Устоз ҳар бир мақола устида жиддий ишларди. Хонасига қамалиб, ўйларига ғарқ бўлиб ёзарди. Кейин... кейин юқоридагидек қуйма Сўзлар юракларни забт этишга отланарди. Ҳеч қачон саҳифаларни тўлдириш учун ёзмаган, мудроқ қалбларни ҳам уйғотишга аҳд қилгандек ёзган.

«Жангчи қўшиғи»ни эшитганмисиз, ўқиганмисиз, ёдингиздами?

«Бир, икки, тенг ташла,

Қадамнинг кенг ташла.

Ерлар гулдураб кетсин,

Саси фалакка етсин.

Ғаним билсин, бу юртда

Яшар жасур йигитлар.

Арслонкелбат, шерюрак,

Мисли лочин, бургутлар».

Қани эди, имкон бўлса-ю, устознинг, устозларнинг ёзганлари сарғайган саҳифалардан алоҳида бир китобга кўчса. Ватан ҳимоячилари ҳузурида тақдимотлари ўтказилса... Гўзал таржималар, воқеий ҳикоялар, ватанпарварлик энг баланд оҳангларда куйланган жасур жангчилар ҳақидаги тарихий ҳикоялар, руҳи баланд мақолалар...

Ватан учун азиз жонидан кечган шаҳидимиз Улуғбек Барноевнинг отаси Абдулла ака шундай деган эдилар: «Менинг жасур ўғлим ҳақида кўп ижодкорлар ёздилар. Аммо улар орасида офицер Азимбек Усмонов ёзган мақоладаги ҳар бир сўз жон-жонимга туташган...»

Устознинг «Ватанпарвар»даги фаолияти бебаҳо бир мактаб бўлишига арзийди. Бу ерда унинг инсоний фазилатлари ҳақида ёзмадим. Чунки бир саҳифа торлик қилади. Ҳалоллик, поклик ҳақида сўз кетганида кўз ўнгимда ана шу икки сўзнинг тимсоли бўлиб Азимбек ака жонланади. У билан оддий емакни баҳам кўрганимиз лаҳзалардаги суҳбатларни ҳеч унутмадим. Ғийбат, фитналардан холи самимий давралар...

Устоз, «Ватанпарвар» газетасида кечган йилларингиздан розимисиз ёки пушаймонлик ҳам ҳис этганмисиз, деган саволимга шундай деди:

– Мен омадлиман. Тақдир мени яхши инсонлар билан қаршилаштирди. Яхши инсонлар билан елкама-елка хизмат қилдим. Газетада кечган йилларимдан ғурурланаман...

МЕН ҲАМ ОМАДЛИ

Азиз устоз, мен ҳам омадлиман, Сиз билан ёнма-ён ижод қилганимдан ғурурланаман. Сиз ҳақингизда айтадиган гапларим кўп эди. Ярмини ҳам келтириш имконсиз. Ҳамма вақт бизни руҳлантиргансиз, мақтовингиз, маслаҳатларингизни даригъ тутмагансиз.

«Сиз ҳарбий журналистиканинг Акбараси!» (Чингиз Айтматовнинг «Қиёмат» романидаги она бўри образи) деган эътирофингиздан бошим кўкка етди. Кимсан Азимбек Усмоновдан бундай таърифни эшитиш менга кечган йилларнинг беҳуда ўтмаганини англагани билан қадрлидир. Бор бўлинг, азиз Устоз!

Инобат ИБРОҲИМОВА,
«Vatanparvar»

Xalqaro anjuman

РАҚАМЛИ ТЕХНОЛОГИЯЛАР АЛГОРИТМИ

Олимлар мунозарасининг асосий мавзуси бўлди

Мудофаа вазирлиги Ахборот-коммуникация технологиялари ва алоқа ҳарбий институтида «Профессионал армия бошқарувини ривожлантиришда инновациялар ва рақамлаштиришнинг ўрни» мавзусида IV халқаро илмий-амалий анжуман ўтказилди.

Анжуманнинг очилиш маросимида Мудофаа вазирлиги бошқарма бошлиғи полковник Улуғбек Мамадалиев, ҳарбий институт бошлиғи подполковник Ҳаким Муҳиддинов ва бошқалар глобал ривожланишнинг

бир қисмига айланган ахборот ва рақамли технологиялар миллий хавфсизликни таъминлашда муҳим ўрин тутуши, АКТ ва алоқа ҳарбий институтида бу йўналишда салмоқли ишлар олиб борилаётганини таъкидлади.

Хорижий олий таълим муассасаларининг пойтахтимиздаги филиаллари ҳамда юртимиздаги олий ўқув юрларининг профессор-ўқи-

Muallif suratiga olgan

тувчилари, тадқиқотчилар, илмий изланувчилар, курсантлар қатнашган тадбирда миллий армия бошқарувини такомиллаштиришда рақамли ва инновацион технологияларнинг ўрни, истиқболлари таҳлил қилинди. Хусусан, Ҳиндистон Қуролли Кучларидан полковник Бинеш Кумар Панда ҳамда майор Свапнил Чандра сунъий интеллект ва дастурланади-

ган радиостанцияларга бағишланган тақдиротида уларнинг архитектураси ва Қуролли Кучларда қўллаш тартиби ҳақида маълумот берди. Тошкент шаҳридаги Инҳа университети проректори Турдимурод Турсунмуродов ўз маърузасида рақамли трансформация шароитида миллий хавфсизлик ва барқарорликни таъминлашнинг устувор масалаларига тўхтади.

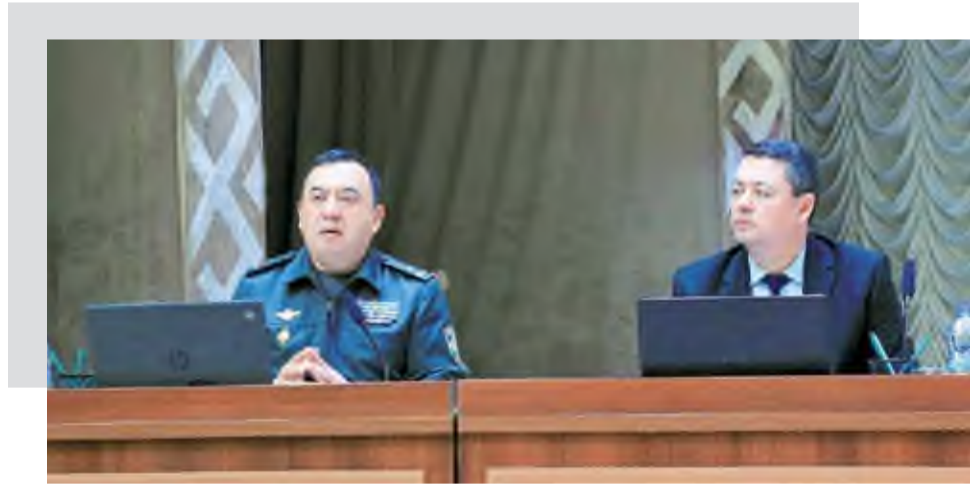
Ялпи мажлисдан сўнг конференцияда қайд этилган масалалар муҳокамаси шўбаларда давом эттирилди. «Қуролли Кучларда алоқа тизимини рақамлаштириш асосида бошқарувни ривожлантириш истиқболлари», «Рақамли трансформация-

лаш даврида киберхавфсизликнинг долзарб муаммолари ва ечимлари», «Радиотехника, радиолокация, радионавигация ва геоахборот тизимларини ривожлантириш истиқболлари», «Ҳарбий кадрлар тайёрлашнинг устувор йўналишлари: таклиф ва инновацион ечимлар», «Катта ҳажмли маълумотларни қайта ишлаш орқали ҳарбий ҳаракатларни симуляция қилишда замонавий ёндашув» каби шўбаларда соҳа олимларининг долзарб фикр ва илмий мулоҳазалари ўртага ташланди.

Анжуман доирасида институт профессор-ўқитувчилари раҳбарлигида курсантлар томонидан яратилган 20 дан ортиқ илмий ва инновацион ишланмалар кўргазмаси намойиш этилди.

Лейтенант Дилшод РЎЗИҚУЛОВ

Konferensiya

Нукус гарнизони Маънавият ва маърифат марказида «Миллий ва жанговар руҳ – муқаддас Ватан ҳамда мамлакат тинчлигининг асосидир» мавзусида илмий-услубий конференция бўлиб ўтди.

МАРДЛИК ВА ШИЖОАТ

УЙҒУНЛИГИ

Унда Қорақалпоғистон Республикаси ва Хоразм вилоятидаги куч тузилмаларининг ҳарбий хизматчилари ҳамда Ажинияз номидаги Нукус давлат педагогика институти ўқитувчи ва талабалари иштирок этди.

Конференцияда Шимоли-ғарбий ҳарбий округ қўшинлари қўмондони полковник Фарҳоджон Шерматов бугунги глобаллашув ва дунёдаги ҳарбий-сиёсий вазиятнинг кескин ўзгарувчан даврида турли таҳдид ва хатарларнинг ортиб бораётганини таъкидлаб ўтди.

Конференцияда миллий кадриятлар, аъналарнинг инсон камолотида ўрни, иймон-этиқод уйғунлиги, жанговар руҳ ва уни ташкил этувчи асосий элементлар, ҳарбий жамоаларда жанго-

вар руҳ ва юқори ахлоқий-руҳий сифатларни шакллантириш услублари мультимедиа воситалари орқали атрофлича ёритиб берилди. Ғоявий ишонч, сиёсий онг, профессионал тайёргарлик, ижтимоий ҳимояланганлик, ҳарбий жамоаларнинг уюшқоқлиги, командирларнинг раҳбарлик қобилияти, бурчни онгли бажариш ва яратилган оптимал ижтимоий шароит каби омиллар маънавий руҳнинг таркибий қисмлари бўлиб ҳисобланиши тушунтириб ўтилди.

Армиянинг асосий мезонларидан бири бўлган жанговар руҳ тушунчаси, аввало ҳарбий хизматчининг ғоявий ишончи, бурчига масъулияти, ностандарт вазиятларда дадил қарорлар қабул қила олиши, жа-

сорати ва шижоати, жанговар биродарлиги, ҳарбий жамоаларнинг жипслиги ва ўзаро уйғунлиги ҳамда ижтимоий ҳимояланганлиги каби мезонлар билан белгиланиши маърузачилар томонидан таъкидланди.

Шунингдек, Амир Темур, Жалололдин Мангуберди, Темур Малик, Заҳириддин Муҳаммад Бобур сингари машҳур аجدодларимизнинг жанг санъати, улар билан елкама-елка туриб жанг қилган жасур саркардаларнинг маҳорати, лашкарла-

рида мардлик ва шижоат туйғуларини шакллантириш йўлидаги бой тажрибаси, замонавий урушларда ахлоқий-руҳий тайёргарлик ва жанговар руҳни оши-

риш бўйича маърузалар тингланди. Иштирокчилар мавзу юзасидан ўзларини қизиқтирган саволларга мутахассислардан атрофлича жавоблар олишди.

Майор Тимур НАРЗИЕВ,
Шимоли-ғарбий ҳарбий округ матбуот хизмати бошлиғи

ИККИНЧИ ЖАҲОН УРУШИ ЙИЛЛАРИДА

“

Иккинчи жаҳон уруши даврида ўзбек халқи ҳам оғир синовли кунларни бошидан ўтказди. Ўзбекистондаги ҳар бир вилоятнинг уруш йиллари тарихи махсус тадқиқ этишга муҳтож мавзулардан саналади.

”

ҚАШҚАДАРЁ САНОАТ КОРХОНАЛАРИ

Хусусан, Ўзбекистоннинг жанубий вилоятларидан бири саналган Қашқадарё вилоятининг уруш йиллари билан боғлиқ ўчмас тарихи мавжуд бўлиб, ушбу мавзунинг тадқиқ этиш долзарб масалалардан биридир.

Иккинчи жаҳон уруши йиллари Қашқадарё вилояти тарихининг асосий давларидан бири ҳисобланади, бу давр ўзининг мураккаблиги, турли сиёсий ва ижтимоий зиддиятларга бойлиги билан ажралиб туради. Барча қийинчилик ва машаққатларга қарамасдан, бу даврда ўзбек халқи жамият ҳаётининг турли йўналишларида муайян ишларни амалга ошириб, ижтимоий-иқтисодий ва маданий соҳаларда эътиборга лойиқ ютуқларни қўлга киритди.

Урушнинг дастлабки кунларида саноат корхоналарини шарқий ғарбий ҳудудлардан ҳудудларга кўчириш тўғрисида қарор қабул қилинди. Зарур саноат жиҳозлари ва хомашё ресурслари, давлат аҳамиятига эга бошқа қимматли буюмлар, эвакуация қилинаётган корхонанинг малакали ишчилари ва муҳандисларининг кўчирилиши шарт қилиб қўйилди. Уруш йилларида Ўзбекистоннинг ўзига жами 104 та завод ва фабрика эвакуация қилинди.

Иқтисодий жиҳатдан корхоналарни қабул қилаётган ҳудуддаги саноат потенциали, урушгача мавжуд инфраструктуранинг қай даражада ривожланганлиги ва кадрлар таъминотига аҳамият берилди. Урушнинг дастлабки ойларида ўлкага кўчириб келтирилган саноат корхоналари ва уларнинг 19 565 ишчи ва хизматчиси, 40 155 оила аъзоларини

қабул қилиб олиш, жойлаштириш қисқа муддатда муваффақиятли ҳал этилди. Қисқа муддатда улар учун 135 127 кв.м. уй-жой ажратиб берилди.

Шунингдек, Қашқадарё вилоятига кўчириб келтирилганларнинг 3 469 нафари Ғузор туманига, 2 460 нафари Қарши туманига, қолган қисми эса Қамаш, Шаҳрисабз ва бошқа туманларга, «Ғузор», «Нижон», «Кўкдала» ва бошқа хўжаликларга жойлаштирилди. Кўчириб келтирилганлар учун Қашқадарё туманлари ҳудудларида 6 та йирик уй ажратиш, масжид ва мадрасаларни бўшатиб бериш ҳамда бошқа зарур чора-тадбирлар белгилаб берилди. 1941–1942 йилларда республика миқёсидаги шаҳар ва қишлоқларга 716 543 киши, жумладан, Бухоро ва Қашқадарё ҳудудига режадаги 84 минг киши ўрнига 126 514 киши жойлаштирилди. Қашқадарё вилояти туманларига Харьков, Полтава, Ворошиловград, Одесса ва бошқа ўлкалардан 30 мингга яқин киши келтирилди.

Қашқадарё ҳудудига кўчириб келтирилганларнинг 2 мингдан ортиғи поляк аҳолиси ва болалари эди. Уруш йилларида Қашқадарё вилояти саноати олдида ҳам бошқа фронт орқасидаги туманларникидек, мураккаб вазифаларни бажаришга, оғир шароитда ишни қайта ташкил этишга тўғри келди. Ишчи кучлари етишмас эди. Вилоятда 1943 йилнинг ўзида 10 835 киши ҳаракатдаги армияга сафарбар этилди. Энг муҳими, саноатнинг кўпгина тармоқларидаги малакали ишчи кучлари, мукаммал ускуналар мудофаа корхоналарига олиб кетилганди. Қарши шаҳридаги «Учқун» артели раҳбарияти корхона ишчи қисмига солиш, кадрлар тайёрлаш, ишлаб чиқариш топшириқларини ва меҳнат унвондорлигини ошириш борасида катта ишларни амалга оширди. 1941 йилнинг иккинчи ярмида артелда 72 киши режани 150–200 фоиз ва ундан ошириб ба-

жарди. Зарипова, Нуриддинова, Ғуломова, Амиркулова, Бўронова каби ўнлаб ишчилар доимо коллектив ўртасида намуна кўрсатиб, меҳнат қилишди. Артелда ишлаш учун 70 дан ортиқ кадр тайёрланди. Артелда 1944 йили ҳаракатдаги армия учун 21 351 та ҳарбий кўйлак, 20 933 та қўлқоп, 6 630 та шалвар, умуман 133 номда маҳсулот тайёрланди.

Урушнинг дастлабки кунларида-ноқ ҳамма бошқарув органларида, хўжалик ишларида қайта қуриш ишлари олиб борилди. Чунки ҳаракатдаги армияга кетганларнинг ўрнини тўлдириш лозим эди. Янги ишга келган ёшларга амалий ёрдам бериш чора-тадбирлари кўрилди. Урушнинг дастлабки даврида Қарши шаҳридаги «Учқун» артели қошида икки ҳафта ичида 70 га яқин ишчи тайёрланди. Шунингдек, артелда 107 хотин-қиздан 76 нафари ташкилий равишда ўқиб чиқди. 1941 йилнинг октябрь ойига келиб, Қарши темир йўл узелида вагон ремонтчиси, слесарь, токарь, машинист ёрдамчилигига 228 нафар хотин-қиз ўқитилди. Бир неча ой ичида Қарши ДЭПОси бўйича 528 нафар кадр тайёрланган бўлса, уларнинг 104 нафар фронтга кетган эркаклар касбини эгаллаш учун тайёрланган қиз-жувонлар эди.

Қарши шаҳридаги хунармандчилик-саноат кооперацияси артелларида давлат режаси ортиғи билан бажарилди. Қамаш туманидаги «Гулистон» артели ходимлари ишлаб чиқариш режасини 142,1 фоизга бажариб, режадан ташқари 19 042 сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарди.

Қарши шаҳридаги «Қизил Шарқ» артели август ойи режасини 236,4 фоизга, сентябрь ойида 230 фоизга, йиллик режани эса 161 фоизга, Шаҳрисабз туманидаги Сталин номи артель 1944 йили давлат режасини 108 фоизга, Китоб туманидаги «Қизил октябрь» артели 100,9 фоизга, Бешкент

туманидаги «Қизил Юлдуз» артели 168,9 фоизга, Чироқчидаги «111 Интернационал» артели 113,6 фоизга, Яккабоғ туманидаги артель 104,8 фоизга, Косон туманидаги «Красный молот» артели 101,1 фоизга бажарди. Кўп тармоқли саноат барча маҳсулот турлари бўйича 59 минг сўм иқтисод қилди. 1944 йилда саноат буюмларини ишлаб чиқариш анча ўсди, сифати яхшиланди. Сталин номи артель йиллик ишлаб чиқариш режасини муддатдан олдин 108 фоизга бажарган бўлса, «III беш йиллик» артели 105,6 фоизга, «Қизил октябрь» артели 15 ноябрдаёқ ялпи маҳсулот ишлаб чиқариш режасини 100,7 фоизга ошириб бажарди. Тельман номи артели 1944 йилда 947 минг сўмлик маҳсулот ишлаб чиқаришни режалаштириб, амалда 1 215 000 сўмлик маҳсулот ишлаб чиқарди. Арава цехи 15 та ўрнига 27 та арава тайёрлаб берди. Бешкент туманидаги маҳаллий саноат корхоналари йиллик ишлаб чиқариш режаларини доимо ошириб адо этди. Қишлоқ хўжалик асбобларини таъмирлаш цехи 120 фоиз, аравасозлик цехи 250 фоиз қилиб бажарди.

Хуллас, Иккинчи жаҳон уруши ўзининг мураккаблиги ва қийинчилиги ҳамда зиддиятларга бойлиги билан ҳар бир давлат тарихида ўчмас из қолдирди. Ўзбекистон уруш йиллари ғарбдан кўчириб келтирилган саноат корхоналари ва аҳолини қабул қилди. Эвакуация қилинган завод ва фабрикалар қисқа муддатда маҳсулот бериб, давлат режаси ортиғи билан бажарилди. Шунингдек, кичик артель ва шунга ўхшаш корхона ишчилари ҳам фронтга маҳсулот етказиб беришни кўпайтириб, чин ватанпарварлик намунасини кўрсатди.

Зинур БОЗОРОВ,
«Шон-шараф» давлат музейи илмий ходими

Vatanparvarlik ruhi

**Дунё яралибдики, уруш
два тинчлик аталмиш
икки қарама-қарши кучлар
доим ёнма-ён юрган. Бу
кўхна замин не-не жангу
жадалларнинг, қирғинба-
ротларнинг гувоҳи бўлма-
ди, дейсиз. Ана шу жан-
гларда эл, юрт тинчлиги ва
осойишталигини сақлаш
йўлида қаҳрамон аждод-
ларимиз мардонавор ку-
рашиб, тенгсиз жасорат ва
шижоат кўрсатгани тари-
хий ҳақиқат. Уларнинг бу
эзгу амаллари бахшилар,
жировлар, шу билан бирга
оддий халқ тилида дoston-
ларга, афсона ҳамда риво-
ятларга айланди ва мана
неча юз йиллардан буён
тилдан-тилга кўчиб ке-
ляпти. Асрлар силсиласида
юз берган тараққиёт сабаб-
ли кейинчалик ушбу халқ
оғзаки ижоди китоблардан
жой олди.**

«МЕН КИМ, БИЛКА ТҮНЮҚУҚ...»

Тарихий маълумотларда келтирилишича, қадим-қадим замонлардаёқ инсонлар ижтимоий ҳаётда рўй бераётган ҳар бир воқеага ўз муносабатини билдирган. Бу интилиш турли хатти-ҳаракатлар орқали хис-туйғулар воситасида амалга оширилган. Вақт ўтиши билан эса туйғуларни сўзлар орқали ифодалаш анъанага айланган. У вақтларда уруш ва босқинлар кўп бўлгани учун қабила ва уруғлар орасидаги мард ва жасур йигитларнинг қаҳрамонликлари ҳақида афсона ва ривоятлар, дostonлар пайдо бўлади.

Фольклоршунос олимларнинг фикрича, дастлаб қабила, сўнгра элат эпоси сифатида вужудга келган «Алпомиш» дostonи вақтлар ўтиб, ўзбек халқининг энг қадимий ва мукамал қаҳрамонлик эпоси деб тан олинган. У мардлик, адолат ва ор-номус каби фазилатларни кўкларга кўтаргани учун ҳам туркий халқлар орасида кенг тарқалади. «Алпомиш» дostonининг оғзаки эпик анъаналарда бизгача етиб келган нусхалари IX–X асрларда яратилган. Аммо бундай хулоса дostonга асос бўлган сюжет ва етакчи мотивларнинг мифологик ва тарихий-ҳаётий илдишлари қадимги даврларга – милoddан олдинги замонларга тарқалишини инкор этмайди. Умуман олганда, қаҳрамонлик эпоси халқ оғзаки ижоди тарихида алоҳида босқич сифатида баҳоланади. Чунки унда қаҳрамонлик ва ўзига хос мардлик кўрсатган мард йигитнинг эзгу интилишлари ифода этилади. Шунингдек, жангнома дostonларда ҳам шундай ботир ўғлонлар улуғланади. Уларнинг эр йигитга хос фазилат ва сифатлари эътироф этилади. Улар билан боғлиқ ҳайратланарли жанг тасвирлари бахшилар томонидан фантастик талқинда ифодаланади. «Юсуф билан Аҳмад», «Алибек билан Болибек», «Қирқ минг» каби эпик асарлар шулар жумласига киради.

Шунингдек, тарихчи олимлар Билга Тўнжук битиги ҳам қаҳрамонликни улуғловчи яна бир ўзига хос

восита эканлигини эътироф этади. Битикнинг ёзилган санаси аниқ эмас. Баъзи олимлар у 712–716 йиллар орасида ёзилган, айримлар 720, бошқа бирлари 725–726 йиллари битилган, дея тахмин қиладилар. Ҳатто ушбу ёзувни Қул тигин битигига жавоб тариқасида битилган, деган қарашлар ҳам мавжуд. Нима бўлганда ҳам унинг тарихи Билга хоқон замонига бориб тақалади. Чунки бу тўғрисида битикда қуйидагича қайд этилган: «(Ушбу битикни) турк Билга хоқон элинда ёздирдим мен билга Тўнжук».

Битик аввалида Тўнжук ўз тилида шундай маълумотларни келтиради: «Билга Тўнжукмен ўзим Табғач элида ўсдим. Турк будун Табғачга қарар эди...»

Мустамлака оқибати, азоби ҳақида ёдгорликда қисқа ва лекин жуда таъсирчан сўзларни ўқиш мумкин: «...Табғачдан ажралди, хонланди. Хонин қолдириб, яна Табғачга бўйсунди. Тангри анча демиш: хон бердим. Хонинг қолдириб (бошқага) бўйсундинг. Бўйсунганинг учун тангри ўлдирмиш экан. Турк будун ўлди, бўшаши, йўқ бўлди. Турк сир будун еринда куч қолмади».

Нега бутун бошли бир халқ бундай фожиага юз тутганини эса муаллиф турк халқи бошбошдоқликка, ўзбўларчиликка, бепарволикка йўл қўйганида деб изоҳлайди...

Тўнжук битигида мамлакатнинг мудофаа қобилияти, куч-қудрати ҳақида ҳам сўз боради. Шу аснода хоқоннинг зафарли юришлари эътироф этилади. Юртни паҳлавонлар, доно кишилар бошқараётгани таъкидланади, уларнинг қўшинидан эҳтиёт бўлиш кераклигига ишора қилинади. Бир сўз билан айтганда, битикда Тўнжук ўзининг ўсиб-улғайишидан бошлаб, Элтариш бошлиғ улус озодлиги ҳаракатларига қўшилиб, мамлакатни босқинчилар зулмидан қутқариши, ўз қаҳрамонликлари, мамлакат чегараларини кенгайтириши, юрт эрки, улус тинчлиги ва фаровонлиги йўлида олиб борган курашларини ёритади. Бу борада ўзи кўрган-кечирганларининг барисини баён этади. Унинг ёзганида буюк саркардаларга хос бўлган довураклик, жасорат, мулоҳазакорлик, шу билан бирга вазминлик сифатлари аниқ сезилиб туради. Шу орқали у ўқувчи кўз олдида саркардалик бобида катта тажриба ва малакага эга инсон сифатида гавдаланади.

Маълумотларда келтирилганидек, ўз даврида моҳир саркарда деб тан олинган Тўнжук етти юз кишининг бошини бирлаштириб, Турк хоқонлигидаги энг олий даражадаги «шад» ҳарбий унвонига эга бўлади. У Бўғу тархон ва Элтариш хоқон (Қул тигин ва Билга хоқоннинг отаси) билан бирга юрт мустақиллиги, эл-юрт фаровонлиги, осойишталиги, чегаралар дахлсизлиги учун тинимсиз кураш олиб боради. У жангларда доим олдинги сафларда эди. Аммо душманлар ҳам тинч ўтирмайди. Улар кучларни бирлаштириш пайига тушади. Вазиятнинг бундай кескинлашиши саркарда Тўнжук шахсиятидаги кучли жиҳатларнинг тобора кенгроқ очиб беради.

Битикни ўқиш асносида ўз тақдирини халқ ва юрт тақдири билан чамбарчас ҳолда тасаввур қиладиган, Ватанига, хоқонига садоқатли, халқи ва қўшини билан фахрландиган Тўнжукнинг буюк ватанпарварлик тимсоли эканлигига амин бўласиз. Душманнинг туркийлар устига ҳужум уюштириш ҳақидаги ёвуз ниятини эшитган Тўнжукнинг «тун ухлагим келмади, кундуз ўтиргим келмади», деган сўзлари фикримизнинг яққол исботидир.

Олимлар ушбу битикнинг эпиграфика санъати, тарихнавислик ҳамда туркий ёзма адабиётнинг юзага келиши ва унинг равнақидаги аҳамияти катта эканлигини эътироф этадилар. Шу жумладан, битик ҳарбий журналистиканинг илк элементлари мавжуд бўлган ноёб ёдгорлик эканлиги билан ҳам қимматли аҳамиятга эга. Бундан хулоса қилиш мумкинки, халқ оғзаки ижоди нафақат, бадий адабиёт, балки ҳарбий журналистиканинг ҳам вужудга келиши ва шаклланишидаги дастлабки босқични ташкил этади. Тарихчиларнинг ҳарбий журналистика пайдо бўлиш асосларини қадимда саркардалар ёнида юрган, жанг тафсилотларини, барча кўрган-кечирганларини қоғозга тушириб борган инсонлар (муншийлар, тарихчилар) фаолияти мисолида кўрсатишларини ҳисобга олсак, ҳеч шак-шубҳасиз, Билга Тўнжукни ҳам ҳарбий журналистнинг прототиби эканлигини таъкидлаш жоиздир. Чунки у тош битик орқали йиллар давомида тўпланган ахборотни таҳлил қилиш ва тарқатишга йўналтирилган ижтимоий фаолият билан шуғулланган. Шу

йўл билан одамларни ижтимоий турмушда содир бўлган воқеалардан хабардор қилишга интиланган.

Ҳа, инсоният дастлаб дostonлар, битиктошлар афсона ва ривоятлардан ватанпарварлик, қаҳрамонлик сабоғини олган. Ўтмиш ҳақида, унда бўлиб ўтган жангу жадаллар ҳақида тўлиқ маълумотларга эга бўлган. Кейинчалик бу жиҳатлар халқ оғзаки ижодининг барча жанрларида кенг тараннум қилинган. Зеро, қабила уруғ, элат халқ сифатида шаклланар экан, бу жараён қаҳрамонлик эпоси бўлган эпик асарларда бадий ифодасини топади.

Кишилик тараққиёти тарихида ёзма адабиётнинг пайдо бўлиши ахборот алмашинувида кескин бурилиш ясади. Юсуф Хос Ҳожибнинг «Қутадғу билиг», Абу Райҳон Берунийнинг «Қадимги халқлардан

қолган ёдгорликлар», Маҳмуд Кошғарийнинг «Девону луғати-т-турк» каби асарларида ҳам ҳарбий журналистикага хос жиҳатларни кўриш мумкин. Энг қизиғи, ушбу нодир асарларда қаҳрамонлик, ҳарбий-ватанпарварлик буюк шахс – Алп Эр Тўнга мисолида улуғланганки, бу ўқувчида қаҳрамон аждодимизга нисбатан ҳурмат ва ҳайрихоҳлик туйғусини шакллантиради. Хўш, Алп Эр Тўнга ким бўлган? У энг қадимги миллий қаҳрамонимиз, таниқли ҳарбий саркарда ва давлат арбоби, Турон давлатининг асосчисидир. Форсий манбаларда унинг номи Афросиёб деб юритилади. Маҳмуд Кошғарий ўзининг «Девону луғати-т-турк» асарида Алп Эр Тўнгага қуйидагича таъриф беради: «... Туркларнинг улуғ хони Афросиёбни Тона Алп Эр, деб атар эдилар. Йўлбарс каби кучли баҳодир одам, демакдир». Юсуф Хос Ҳожиб ҳам «Туркий Шоҳнома» деб эътироф этилган «Қутадғу билиг» дostonида Алп Эр Тўнга фаолиятига юқори баҳо бериб, шундай дейди: «... Турк беклари, турк бекларининг энг яхшилари, улар орасида энг номи машҳури ва бахти кулиб боққани Тўнга алп Эр номли бек эди.

Мушоҳадаси кенг, санъат-хунарлари беҳисоб кўп, билимли, заковатли сара одам ўша эди.

Тожиклар уни Афросиёб деб атайдилар, у талай элларни ўз тасарруфига олган эди...»

Абу Райҳон Беруний ҳам ўз асарида Афросиёбнинг Эронда 12 йил подшоҳлик қилганини айтади. Шунингдек, Алп Эр Тўнга ҳақида буюк аллома Алишер Навоийнинг «Тарихи мулуки Ажам» асарида ҳам ўқишимиз мумкин.

Ўрганган маълумотларимиздан хулоса қиладиган бўлсак, тарихда ахборотнинг кучи қаҳрамонликни улуғлаш, мардликни тараннум қилиш, шу орқали ўқувчи қалбига ватанпарварлик ва фидойилик туйғуларини сингдиришдек вазифани бажаришда бўй кўрсатади. Шу маънода ўзбек ҳарбий журналистикасининг тарихий илдишларини минг йилларга бориб тақалади, десак янглишмаган бўламиз.

**Майор Гулнора ХОДЖАМУРАТОВА,
«Vatanparvar»,
Қуролли Кучлар академияси
мустақил изланувчиси**

Keling, kitob o'qiydiz!

Bu gal o'zbek xalqining sevimli shoiri Erkin Vohidovning "Iztirob" nomli kitobi haqida so'z yuritishni lozim topdik. Zero, bu kitobning chop etilganiga ancha yillar bo'lsa-da, lekin hali ko'pchilik o'qib ulgurmagan. Siz bu asar orqali shoirning nafaqat she'rlari, balki umri davomida kechirgan iztiroblari, pok qalbining isyoni, samimiy va insoniy tuyg'ularning mavj pardalari haqida bilib olasiz. Ezgu fazilatlar tarannum etilgan kitobning har bir sahifasini o'qiganingizda "Voh, bu mening dilimdagi gap-ku!" deb yuborishingiz tabiiy.

"IZTIROB"

BOSH TEBRATAR SOAT KAFGIRI

Bosh tebratar soat kafgiri,
Der: qadrimni bilmas odamlar.
Sekundlarim gavhar har biri,
Nega parvo qilmas odamlar!

Bosh tebratar soat kafgiri,
Shoshil, odam, o'tmoqdadir on.
Har narsaning bo'lar oxiri,
Bosh tebratib qolma so'ng, inson!
1962

CHUMOLI

G'ayrat kamarini beliga bog'lab,
O'zidan kattaroq yukni ortmog'lab
Manzilga tez yetmoq yolg'iz xayoli —
So'qmoq yo'ldan borar chumoli.

Atrofiga boqmas, ishlar uzun kun
Ko'pning xirmoniga qo'shmoq uchun don.
Yo'q,
Odam ajdodi bo'lmagan maymun,
Chumolidan tarqalgan inson.
1962

XOTIRA

Do'stim, xotirangdan qilma shikoyat,
Yoddan chiqarmoq ham yaxshi odatdir.
Yoddan chiqarmoq ham bir saodatdir,
Unutmaslik dardi og'ir nihoyat.

Vaqtida unutsang,
Orom topar jon,
Qalb ko'tarib yurmas ortiq jafoni.
Mana men,
Yillarki bir bevafoni
Esdan chiqarolmay kuyaman hamon.
1963

ZIYOLI

Ziyoli inson kim? Ziyoli inson deganda barchamizning ko'zimizga faqatgina oliy ma'lumotli insonlar keladi, aslida-chi, aslida ham shundaymikin? Ziyoli inson deb dehqon, ishchi, kosiblarga nisbatan ayta olamizmi? Umuman olganda odamzodni tabaqaga ajratish qanchalik to'g'ri? Aslida ziyoli bir sinf vakili yoki ma'lum kasb egasi ham emas. Institut domlasini ziyoli deb, hunarmandni yoki kosibni ziyoli emas deyish qanchalik to'g'ri? Kim bilsin, ziyoli deyayotgan domlamizning ichki dunyosi, madaniyati, fikrlash darajasi, ruhiy dunyosi qay darajada? Yoki biz ziyoli emas deyayotgan o'sha kosib yoki hunarmand navoiyxon, fuzuliyxon yoki bedilxondir. Qalb ko'zgusida olam madaniyati aks etar, o'sha hunarmand tunlari yulduzlar bilan so'zlashib, yurak tuyg'ularini she'r qilib, qog'ozga to'kar. Va eng asosiysi, u inson qalbini anglash ilmini yaxshi bilar...

Bu savollarga Erkin Vohidov qarashlari bilan javob izlab ko'ramiz:

"Ziyoli — nur egasi demakdir. Bu nur ilm nuri, odob nuri, yuksak insoniy axloq nuri, teran madaniyat, oliy tafakkur, mustahkam ichki intizom, sobit e'tiqod, salim ruhiyat nuridir. Bu nur manbaysi inson qalbidir. Qalb gavharini asrab-avaylagan inson baxtiyor va olijanobdir. U o'zining ham, o'zgalarning ham qadr-qimmatini biladi. Ziyoli insonga manmanlik begona, o'z xalqini qanday izzat qilsa, boshqa xalqlarni ham shunday hurmat qila oladi, ichki madaniyati unchalik rivojlanmay qolgan odamlarga nisbatan kechirimli bo'ladi".

SHE'RLARI O'TMISHDAGI ADABIY ILDIZLARGA BORIB TAQALGAN SHOIR

Erkin Vohidovning butun ijodi o'tmishdagi adabiy ildizlarga borib taqaladi. Shoirning har bir asari asrlar qarida yotgan mustahkam ma'naviy ildizlardan unib chiqqan. Ammo bu mulohazaga nisbatan adabiyotshunos olim Naim Karimovning istisno fikrlariga ko'zim tushdi. Unda aytilishicha, shoirning "Sharqiy qirg'oqlar" kitobida jahon she'riyatining g'arbiy qirg'oqlaridan yangi adabiy shakl va ohang izlagandek ko'ringan ekan.

Bu qarashlar qanchalik to'g'ri, buni Erkin Vohidovning so'zlaridan bilib olsak: «Adabiyotlar o'rtasidagi aloqalar shunday katta ko'lam va sur'at kasb etgan bizning kunlarda sharqiy va g'arbiy qirg'oqlar o'rtasida bir-biriga ta'sir bo'lmasligi mumkin emas. Bu holat shoirning ixtiyoridan tashqarida sodir bo'ladi. Lekin men hech qachon g'arbiy qirg'oqlardan adabiy shakl va ohanglar axtargan emasman, o'zimni ikki oyog'i bilan sharqiy qirg'oqda turgan odam deb hisoblayman».

YON DAFTARDAN

"Inson yuragi ham bir olam. Uning ham bahor va kuzlari, tong va tunlari, orom va zilzilalari bor. She'riyat yurak sadosi bo'lganidan ana shu murakkab tuyg'ular olamini ifoda qiladi. Shuning uchun ham bir she'rni o'qib quvonsak, ko'ksimiz surur va iftixor tuyg'ulariga to'lsa, ikkinchi bir she'rni o'qib xayolga berilamiz, inson dardlariga oshno bo'lamiz. Shoirlik o'sha tuyg'ularning tabiiyligi va haqqoniyligiga she'rxonni ishontira olishdir. Ishontira olish qobiliyati iste'dodning mezonidir".

***

"Baxt shunday narsaki, borligida uni kishi sezmaydi, yo'qligida orzu qiladi. Baxtli odam "Men baxtliman!" deb olamga jar solmaydi. Inson hech qachon baxtga to'ygan, baxtim yetarli, degan emas. Aslida, hayotda biror maqsad bilan yashashning o'zi — baxt. Maqsadsiz yashash shunday ko'rgilikki, u hech kimning boshiga tushmasin! Kishida maqsad bo'lsa, unga erishish yo'lida kurashish, mashaqqat chekish ham — baxt".

***

"El netib topgay menikim, men o'zumni topmasam", "Navodur-ush shabob" devonidagi bu bir misra xayolimni band etib, Navoiy kitobini yana qo'lga oldim. Hazrat qalamidan to'kilgan borliq durdonalari kabi bu satr ham meni qayta hijron va qayg'uuga soldi.

***

"Bu olamda yo'qotishlar ichidagi eng og'ir yo'qotish insonning o'zligini yo'qotishidir. Odamzod tafakkur va ehtiros, ruhiyat va imyon dunyosida yashaydi. U yuragidagi e'tiqod bilan, ishonch bilan tirik va butun. O'zlikni yo'qotmoq ana shu olamdan judo bo'lmoqdir, inson imoratidagi ruhnarning — ustunlarning sinmog'idir".

***

Erkin Vohidovni umri davomida qiynagan o'y-xayollari, qalb qo'ridagi gaplarini "Iztirob" dan topishingiz mumkin. Agar siz dunyo haqidagi fikrlaringizni yanada teranlashtirmoqchi bo'lsangiz, bu kitobni, albatta, o'qishni tavsiya qilamiz.

Muattar MELIYEVA,
«Vatanparvar»

Uchrashuv

Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug tasarrufidagi Nuriston qo'rg'onida joylashgan harbiy qism tumandagi 500 dan ortiq yoshga o'z eshiklarini ochdi.

Qo'mondon va yoshlar uchrashuvi harbiy qism bo'ylab sayohatdan boshlandi. Obod manzilda samimiy suhbatdosh bilan qilingan muloqotlar sharaflil kasbning zalvorli mas'uliyati, kelajak uchun javobgarlik hissi haqida bo'ldi. Ilm insonni aziz qiladi, kitob esa bilimlar manbayidir. Yoshi ulug'larning har pandida kitob bilan do'st bo'ling deya takror aytilishining sababi ham shunda, aslida. Qismdagi kutubxona, tarixni jonlantirgan Amir Temur va Jaloliddin Manguberdi

KELAJAKKA TAMAL TOSHI

xonalarida kechgan suhbatlar yosh mehmonlarni bobolarga munosib avlod bo'lishga undagani shubhasiz. O'quv nuqtalarida harbiy xizmatchilar yoshlarga harbiy anjom-aslahalar va qurol-yarog'lar haqida ma'lumotlar berishdi.

Qism hududida tashkil etilgan harbiy estafeta, milliy kurash, futbol, voleybol, arqon tortish kabi bellashuvlarda kuch, tezlik va mahorat namoyish etilgan bo'lsa, sportning shaxmat-shashka turlaridan o'tgan o'yinlar aql va zehn kamoloti uchun xizmat qildi.

Tabiat qo'ynida ko'p yillik hayot tajribasiga ega ilmiy nuroniylar va faxriy harbiylar bilan kechgan samimiy davra suhbatlari yoshlar uchun foydali ma'lumotlarga boy bo'ldi.

Sermulohaza otaxonlar tomonidan berilgan qimmatli o'g'itlar yoshlarning ilm mahzanini boyitib, ularning oldiga ulkan maqsadlarni qo'yishga undadi.

Janubi-g'arbiy maxsus harbiy okrug matbuot xizmati

Xotira

Sanoqli kunlardan keyin mamlakatimizda Xotira va qadrlash kuni keng nishonlanadi. O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari akademiyasi ikkinchi bosqich kursantlari Mudofaa vazirligi tog' tayyorgarligi o'quv-mashg'ulotlari markazi hududiga o'rnatilgan marhum kursant Yigitali Xotamov xotirasiga bag'ishlab o'rnatilgan yodgorlikni ziyorat qildilar.

VATAN - AZIZ, JASORAT MANGU

Shokirjon kursantlik davrlarida a'lochi, o'z safdoshlariga namuna bo'ladigan kursant edi. Marhum kapitan qo'l jangi, kurash sport turlari bo'yicha musobaqalarda muntazam ishtirok etib, sovrinli o'rinlarni egallab, bilim yurti sha'nini munosib himoya qilgan. Shokirjon 2021-yilning

Yigitali 2011-yili o'qishga qabul qilingan. U o'qish mobaynida a'lochi, safdoshlaridan yordamini ayamaydigan, harbiy libosni hurmat qiladigan yurt himoyachisi edi. Bilim yurti hamda respublika miqyosida o'tkaziladigan musobaqalarda faol ishtirok etib, yaxshi natijalarni ko'rsatgan.

Shuningdek, shu kuni kapitan Shokirjon Yigitaliyev ham yodga olindi.

kuz oyida jonajon Vatanimiz janubiy sarhadlarini dushmanlardan himoya qilish jarayonida qahramonlarcha halok bo'ldi.

Kursant Yigitali Xotamov hamda kapitan Shokirjon Yigitaliyevning xotirasi qalbimizda mangu yashaydi.

Podpolkovnik Zohid SHOMUROTOV,
Qurolli Kuchlar akademiyasi katta o'qituvchisi

O'quv-uslubiy yig'in

YUTUQ VA KAMCHILIKLAR MUHOKAMASI

O'zbekiston Respublikasi mudofaasiga ko'maklashuvchi "Vatanparvar" tashkiloti Toshkent viloyati kengashi tasarrufidagi barcha o'quv muassasalari boshliqlarining harbiy-vatanparvarlik va yoshlar bilan ishlash bo'yicha o'rinbosarlari ishtirokida 2022-yilning I choragi yakunlariga bag'ishlangan o'quv-uslubiy yig'in o'tkazildi.

Yig'in viloyat texnik va amaliy sport turlari markazida tashkil etildi. O'quv-uslubiy seminarda Respublika ma'naviyat va ma'rifat markazi Toshkent viloyati bo'limi boshlig'i K. Safarov yig'ilganlarga ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkil etish va o'tkazish metodikasi bo'yicha ma'ruza qildi hamda ishtirokchilarni qiziqtirgan savollarga javob berdi.

O'quv-uslubiy seminar davomida "Vatanparvar" tashkiloti Toshkent viloyati kengashining 2022-yil I chorak mobaynida amalga oshirgan ishlari, erishilgan yutuqlar hamda mavjud muammo va kamchiliklar atroficha muhokama etildi.

Zafar QOSIMOV

Arxeologik topilmalar

Ўзбекистон мустақилликка эришгач, аждодларимиздан қолган маданий тарихий меросга эътибор кучайди, тарихий ёдгорликлар давлат назорати остига олинди. Истиқлол йилларида Бухоро, Самарқанд, Термиз, Хива, Тошкент, Қўқон, Шаҳрисавз каби шаҳарларда улғу аждодларимизнинг юксак истеъдоди билан бунёд этилган обидалар ўзининг ҳақиқий қадр-қимматини топди, уларни таъмирлаш ва асл қиёфасини тиклаш давлатимиз сиёсатининг устувор йўналишларидан бирига айланди. Тарихий ёдгорликлар, меъморий обидалар, адабиёт, тасвирий ва амалий санъат асарлари, археологик топилмалар миллий ва халқаро аҳамиятга эга.

Сурхон воҳасининг Кушон даврига оид ёдгорликларидан бири – Зурмала минораси милодий II асрга оид. Ушбу ёдгорлик Термиз туманида жойлашган. Кушон подшолиги даврига тегишли будда иншооти ҳисобланади. Милоднинг дастлабки асрларида Ҳиндистондан Ўрта Осиёнинг жа-

нубий томонларига буддавийлик дини тарқалиши натижасида, диний ақидалар билан бирга буддавийлик дини ҳам кириб келади.

Археологлар томонидан Термизда катта ибодатхона-бихаралар топилган бўлиб, улар юксак меъморчилик услубида тасвир ва ҳайкаллар билан безатилган.

А. Стрелков уни ступа деб ҳисоблаган.

Археологик тадқиқотлар натижасида Зурмала минораси харобасининг баландлиги 14,5 м.гача бўлган. Асосан тўғри тўртбурчак тарҳли (22 x 16 м), цилиндрсимон минора шаклида хом ғиштдан қурилган, тепасига қубба-гумбаз

ЗУРМАЛА МИНОРАСИ ТАРИХИ

Ибодатхоналардаги асосий муқаддас жой ҳовончага ўхшаш будда муқаддас ашёлари сақланадиган миноралар бўлган. Зурмала минораси шундай ҳовонлардан ва Ўрта Осиёдаги археологик қатламлардаги мақбаралар сирасига кирмайдиган маҳобатли меъморий обидалардан биридир. Унинг сирти қизил ғиштлар, буддавийлик динига оид тасвирлар ва нафис нақшлар билан безатилган оқ мрамар тахталари билан қопланган.

ишланган, оқиш оҳактош билан қопланган, асосида бўртма горельеф ҳайкаллар бўлган. Тоштахталар ҳамда тарошланган бўлак парчалари кўплаб топилиши Зурмала минорасининг 3 метри ташқаридан ҳам тош билан қопланган деб тахмин қилинади. Аъло сифатли ғиштдан тикланган пойдевори ниҳоятда мустаҳкам ишланган.

Зурмала Эски Термиз билан тенгдош милодимизнинг дастлабки асрларида бунёд этилган. Зурмала будда динига сиғинганлар томонидан қурилган, уни балоғат уйи деб аташган.

Гулнора САРИЕВА,
«Термиз» давлат
музей-қўриқхонаси
илмий ходими

Интеллектуал о'yin

TEMURIYLAR
TARIXI BILIMDONI

О'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari akademiyasida "Amir Temur va Temuriylar davri tarixi bilimdoni" mavzusida Harbiy xavfsizlik va davlat mudofaasi hamda Malaka oshirish fakultetlari tinglovchilari o'rtasida intellektual o'yin o'tkazildi.

Bu nd a n ko'zlangan asosiy maqsad buyuk sohibqiron Amir Temurning markazlashgan davlat barpo etish borasidagi tarixiy xizmati, yetuk sarkardalik mahorati, noyob harbiy taktika va strategiyasi hamda uning nafaqat o'sha davr, balki keyingi davr jahon harbiy san'ati rivojlanishiga qo'shgan hissasini

chuqur o'rganish, tinglovchilarning harbiy san'at tarixiga oid bilimlari va professional tayyorgarlik darajasini oshirish, ularda ijodiy fikrlash qobiliyatini rivojlantirish, mustaqil ilmiy ishlar olib borish va qo'shinlarda harbiy-ilmiy ishlarni tashkil qilish ko'nikmalarini takomillashtirishdan iboratdir.

Murosasiz kechgan bahslar yakuniga ko'ra, 1-o'rin Harbiy xavfsizlik va davlat mudofaasi fakultetining 2-bosqich tinglovchilariga nasib etdi. 2- va 3-o'rinlarga Harbiy xavfsizlik va davlat mudofaasi fakultetining 1-bosqich tinglovchilaridan iborat jamoa hamda Malaka oshirish fakultetining 2-guruh tinglovchilari jamoasi sazovor bo'ldi.

G'olib jamoalarga diplom va tashakkurnomalar topshirildi.

Kapitan Abduqodir OTABOYEV,
akademiya katta o'qituvchisi,
siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori

Uch avlod uchrashuvi

TARBIYAVIY
AHAMIYAT KASB ETDI

Toshkent harbiy prokuraturasi hamkorligida poytaxtimizdagi Mehribonlik uyi tarbiyalanuvchilari, mahalla yoshlari, "Temurbeklar maktabi" o'quvchilari hamda Jamoat xavfsizligi universiteti kursantlari ishtirokida "Yangi O'zbekistonda erkin va farovon yashaylik" shiori ostida uch avlod uchrashuvi o'tkazildi.

Uchrashuv davomida Toshkent harbiy prokuratori O. Xolboyev va Milliy gvardiya mutasaddi rahbarlari hamda faxriylar kengashi a'zolari ishtirokida yoshlar bilan turli mavzularda qiziqarli va ochiq muloqot bo'lib o'tdi.

Shuningdek, tadbir ishtirokchilari o'quvchilarga o'zlarining boy hayotiy tajribalarini so'zlab berdi. Yoshlar uchrashuv mobaynida ko'plab tarbiyaviy ahamiyatga ega bo'lgan ma'lumotlarni olishdi.

Uchrashuv harbiy orkestrning vatanparvarlik ruhidagi kuy-qo'shiqlari bilan yanada mazmunli o'tdi.

Alisher QURBONOV,
Toshkent harbiy prokurorining yordamchisi

Jasorat lavhalari

РАЗВЕДКАЧИНИНГ

– Сержант Махмудов? – окоп ичида дурбин орқали атрофни кузатиб турган Жўра рота командирининг овозидан қад ростлади. – Сенга жанговар топшириқ бор.

– Тайёрман, ўртоқ майор!

– Қишлоққа ўтувчи дарё кўпригини разведка қилиб келишинг керак. Қишлоқ ичидаги мудофаада турган душманни қуршаб олиб, қириб ташлаш ҳақида буйруқ олдик. Бу вазифа сен хизмат қилаётган бўлинмага топширилди. Кўприк турибсан, кўприк фашистлар қўлида. Уни босқинчиларнинг нечта аскарлари кўриқлаётди, ўт очиш нуқталари кўприкнинг қарерида жойлашган, кўприк остига масофадан бошқариладиган миналар ўрнатилганми-йўқми, хуллас, барчасини аниқлайсан.

– Хўп бўлади, ўртоқ майор!

– Бўлинма жангчиларининг ғалабаси кўп жиҳатдан сенинг ҳаракатингга боғлиқ, унутма, сержант!..

Командирнинг жанговар буйруқларини доимо аъло даражада бажариб, кўп бор ташаккурнома олган сержант Махмудов ўзига бўлган ишонч ила йўлга отланди. У ҳар гал муҳим топшириқ олди-дан Самарқанддаги туғи-

ОМАДЛИ «ОВИ» (воқеий ҳикоя)

либ-ўсган жонажон қишлоғи, ота-она ва яқинларини ёдга олади, хаёлан суҳбатлашади. Улар билан дийдор кўришишни ният қилган ҳолда, дадил одимлайди. Бу сафар ҳам шундай қилди. «Мен, албатта, Иштихонга қайтаман, сафдошларим билан душманни маҳф этиб, қаҳрамон бўлиб қайтаман». Эзгу орзулардан руҳан қувват олган йигит қатъий журъат билан узоқларда қораси кўриниб турган фашистлар томон эмеклаб кетди.

Баъзида кенг очиклик, баъзи жойлари дарахт ва буталардан иборат катта майдонда ер бағирлаб ҳаракат қилиш осон эмас, нафас олиш оғир. Агар гавдангни озгина кўтариб, енгил одимласанг ўзингни сездириб қўясан. Бу нишонга айландинг дегани. Босқинчиларнинг нигоҳи шу томонларга қаратилгани аниқ. Кўприк соқчилари бу жойларнинг ҳар қаричини кўздан кечи-раётган бўлса керак. Чунки душман кўриқлаётган жой муҳим объект ҳисобланади.

Жўра масофа қисқариб боргани сари хавф ортаётганини ҳис қилди, хушёрликни оширди. Унинг бахтига енгил эсиб турган шомол аста-секин кучайиб, чанг-тўзонга айланди. Гўёки табиат ҳам йигитга ёрдамга ошиққанди. Тажрибали разведкачи кўприкка анчайин яқинлашиб қолди. Унинг устидаги соқчи яққол кўзга ташлана бошлади. Ана, у автоматни маҳкам бағрига босиб, кўприк бур-

чагидаги ёғочга суяниб турибди. Увиллаган тўзонли шомол атрофни кузатишига имкон бермаяпти.

Чапдаст йигит кўприк атрофидаги бўш траншеялар ичидан эмеклаб, соқчининг орқа томонига ўтди. Ён-атрофни кўздан кечириш учун аста бошини кўтарди. Шунда кўприкнинг нариги томонида сўзлашиб турган яна тўрт душман аскарига кўзи тушди. «Орадаги масофа ўттиз-қирқ метр бор», хаёлидан ўтказди Жўра. «Буни товуш чиқармай бир ёқли қиламан. Уларни эса автоматда тинчитсам бўлади. Фурсат ғанимат, тез ҳаракат қилишим керак». У шундай қилди, шомолда қунишиб турган соқчини орқа томондан ҳужум қилиб, траншея ичига судраб тушди. Икки ўртада олишув бошланди. Разведкачининг қўли балан келди, соқчи даф қилинди.

Навбат тўрттала фашистга. Иблисларни траншеядан туриб, автоматдан ўт очиб йўқ қилса бўлади. Урушнинг илк кунларидан жанггоҳларда тобланган Жўра нафақат разведкачи, балки ўта моҳир пулемётчи эди. Шу сабаб станокли пулемёт расчёти командири этиб тайинланганди. Йигит маҳоратини ишга солди, соқчиларни даф қилгач, кўприк бўйлаб олдинга қараб интилди.

Қувонарли жиҳати, чанг-тўзон кўтарилгач, сержант Махмудовнинг ортидан табиат «инъоми»дан фойдаланган бўлинма жангчилари ҳам йўлга тушганди. Улар кўприк устидан югуриб борар экан, жонсиз ётган душман соқчилари Махмудовнинг «ови» эканини дарҳол ангадилар. Жангчилар Беларуссиянинг катта қишлоқларидан бирига ўрнашиб олган фашистларни тўрт томондан ўраб олди. Орадаги

жангда босқинчиларнинг аксар қисми ит ўлимни топди, тирик қолганлари асир олинди.

– Сержант Махмудов қани? – хушёр тортди рота командири. – Бу жангда унинг катта улуши бор.

– Шу ердан, ўртоқ майор! – қутилмаган томондан Жўранинг товуши келди.

У сарой ичига беркинган ўн беш нафар душман аскарини автомат ниқтаганча олдига солиб олиб келарди...

КУТИЛМАГАН КАТТА ЎЛЖА

1945 йилнинг январь ойи охирилари. Сержант Махмудовни олдинда ўта қалтис жанговар вазифа кутарди. Ўша дамдаги жанг унинг ҳаётида ўчмас из қолдирди.

Куч-қудратидан айрилган аламзада фашистлар инсоният олдидаги улкан қасосдан, совет армияси ғазабидан қутулиб қолиш учун бор инсониятни, куч ва техникасини ишга солган. Ана шундай таҳликали паллада рота командири катта сержант Махмудовга ўз пулемёт расчёти билан душманнинг орқа томонига ўтиши ҳақида буйруқ берди. Мақсад бўлинмалар фашистларга ҳужум бошлаганда, душман кучларига орқадан зарба бериш. Жўра сафдошлари билан йўлга отланди.

Душманнинг орқа томонига ўтиш ўта қалтис вазифа. Ҳар дақиқада хавфга – фашист аскарлари ёки миналарга дуч келиш мумкин. Шу сабаб, ҳаракатланиш қийин бўлган йўллар танланади. Жангчилар ботқоқликлар, жарликлар, бомбалар портлашидан ўйдим-чўқур бўлиб кетган баланд-пастликлар, дарахтлар орасидаги сўқмоқлар орқали олдинга қараб интилди. Ҳар қадамда тутун ва порох ҳиди димоқни ачиштиради. Туни билан мишжа қоқмай, йўл юрган йигитлар ниҳоят душман орқасига ўтиб олди. Энг асосийси, бизникилар жанг бошлагунга қадар ўзларини сездириб қўймадик. Йўқса, ҳар томонлама қуроллан-

ган кучли душман расчёт жангчиларини бир ҳамла билан йўқ қилади.

Туни билан йўл юриб ҳолдан тойган йигитлар тонг отишини кутиб, атрофни кузата бошлади. Шунда улар томон ҳаракатланиб келаётган автомашиналар товуши эшитилди, қоронғилик ичра милтиллаган чироқ нурлари кўзга ташланди. Тонг ёриша бошлаганда уларнинг яқинига автомашина ва мотоцикллар колоннаси келиб тўхтади.

– Дўстларим, автоколоннанинг устидан чиқиб қолибмиз-ку, – деди Махмудов шерикларини хушёрликка чақириб. – Шу катта ўлжани қўлга туширсак борми?!

– Туришидан соқчилар жуда кўп, – пичирлади колоннани кузатиб турган аскарлардан бири.

– Тўғри, биздан беш-олти баробар кўп душман соқчиси кўриқлаб турибди.

– Аммо ғалабага эришиш учун биз кўпроқ имкониятга эгамиз, афзаллик биз томонда, – қўл остидагиларга вазиятни тушунтирди Жўра. – Улар ёнгинасида совет жангчилари турганини хаёлига ҳам келтиргани йўқ. Қутилмаганда қилинган ҳужум барчасини доводирати қўяди. Саросимада ўзини йўқотиб, таслим бўлади.

– Катта колонна экан, ҳаракат қилсак арзийди, – расчёт командирининг фикрига қўшилди жангчилардан бири.

– Албатта, шунча машинани қўлдан чиқарадиган аҳмоқ йўқ, – сўзини давом эттирди Жўра. – Аввало қўлай позицияларни эгаллаши керак. Автомат ва пулемётларни қатор нуқталарга жойлаштирамиз. Соқчиларга қарата баравар ўт очамиз. Қўриқчиларни тинчитсак, қолганлари ўз-ўзидан таслим бўлади. Қаршилиқ кўрсатганларини ҳам асфаласофинга жўнатамиз. Йигитлар, руҳиятни кўтаринг, ғалаба бизники. Ҳамма ўзига қўлай позицияга ўрнашиб, нишонни белгиласин. Менинг ишорам билан баравар ўт очамиз...

Жангдаги тажрибалар ўз сўзини айтди, катта сержант Махмудовнинг фикри тўғри чиқди. Соқчиларидан айрилган колонна таслим бўлди. Олти юзта юк машинаси, тўрт юз қирқта енгил машина ва уч юз етмиш мотоцикл ўлжа олинди. Бу пулемётчилар расчёти учун жуда катта ғалаба эди.

Дадил ва чапдаст, қўрқмас ва матонатли ўзбек ўғлони катта сержант Жўра Махмудов жанглардаги жасорати учун «Совет Иттифоқи Қаҳрамони» унвонига муносиб топилди. Довюрак йигит ўзи орзу қилганидек, она юртига қаҳрамон бўлиб қайтди. Уни олдинда Ватанга таянч бўлишдек улкан вазифалар ва зафарлар кутарди...

Зулфия ЮНУСОВА,
«Vatanparvar»

Boks

Ruminiyada boks bo'yicha "Golden Belt" xalqaro turniri bo'lib o'tdi. Unda terma jamoamiz a'zolari muvaffaqiyatli qatnashdi va umumjamoaa hisobida 1-o'rinni egalladi. Ushbu muvaffaqiyatga Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi (MVSM) vakili Shunqor Abdurasulov ham o'zining munosib ulushini qo'shdi.

BOKSCHILARIMIZ YANA TENGSIZ

Bundan oldin boks bo'yicha terma jamoamiz a'zolari Bolgariya poytaxtida o'tkazilgan an'anaviy "Strandja" xalqaro turnirida, mutaxassislarining ta'biri bilan izohlaganda "kichik jahon chempionati"da, yoshlarimiz esa mart oyida poytaxtimizdagi "Universal" sport majmuasida tashkil etilgan 22 yoshgacha bo'lgan yigit va qizlar o'rtasidagi ilk Osiyo chempionatida (U-22) qatnashgan va ajoyib muvaffaqiyatlari bilan dunyo sport muxlislarini hayratga solgandi. Zero, O'zbekiston terma jamoasi (erkak va ayollar) "Strandja - 2022" xalqaro turnirida 13 vazn toifasining 8 tasida bokschilari bilan qatnashgan bo'lishiga qaramay, 6 ta oltin va bitta bronza, jami 7 ta medalni qo'lga kiritib, umumjamoaa hisobida 1-o'rinni egallagandi. Yoshlarimiz ham aka va opalaridan qolishmay, 16 ta oltin, bitta kumush, 3 ta bronza, jami 20 ta medalni qo'lga kiritgan holda umumjamoaa hisobida 1-pog'onani band etgandi. Charm qo'lqop ustalarimiz ana shunday hayratomuz, takrorlanishi amrimahol zafarlarini Ruminiyadagi xalqaro turnirda yana bir bor namoyish etib, sport muxlislarimizni g'oyatda quvontirdi.

"Golden Belt" xalqaro turniri Ruminiyaning Tirgu-Muresh shahrida tashkil etildi. Terma jamoamiz mazkur xalqaro turnirga 15 nafar bokschi bilan borgandi, yakunda 13 nafari shohsupaga ko'tarildi. 10 nafar bokschimiz final yo'llanmasini qo'lga kiritgan bo'lsa, 3 ta vaznda o'zbek o'g'lonlarining chempionlik uchun o'zaro qarama-qarshiligi kuzatildi. Bokschilarimiz "Golden Belt" xalqaro turnirining 6 ta oltin, 4 ta kumush va 3 ta bronza medalini qo'lga kiritishdi. Shubhasiz, bunday natijaga turnirda ishtirok etgan hech qaysi jamoa yaqinlasha olmadi, terma jamoamiz umumjamoaa hisobida 1-o'rinni egalladi.

Terma jamoamizga Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi vakili Shunqor Abdurasulov

(-60 kg) ham jalb etilgandi. U yarim finalgacha muvaffaqiyatli jang qildi va "Golden Belt" xalqaro turnirining bronza medalini qo'lga kiritdi.

Ruminiyadagi musobaqada g'olib va sovrindor bo'lgan bokschilarimiz:

Oltin medal sohiblari:

- 48 kg: Asilbek Jaiilov
- 54 kg: Shahzod Muzaffarov
- 67 kg: Javlon Yo'ldoshev
- 75 kg: Saidjamshid Ja'farov
- 80 kg: Dilshod Ro'zmetov
- +92 kg: Lazizbek Mullajonov

Kumush medal sohiblari:

- 75 kg: Abdulaziz Abdupattoyev
- 80 kg: Odiljon Aslonov
- 92 kg: Diyor O'ralov
- +92 kg: Jahongir Zokirov

Bronza medal sohiblari:

- 57 kg: Dilshod Abdumurodov
- 60 kg: Shunqor Abdurasulov
- 63,5 kg: Shohruxbek Kenjayev

Ruminiyadan ajoyib muvaffaqiyat bilan qaytgan bokschilarimiz Islom Karimov nomidagi Toshkent xalqaro aeroportida Sportni rivojlantirish vazirligi hamda O'zbekiston boks federatsiyasi mas'ul xodimlari, OAV vakillari tomonidan kutib olindi.

Dzyudo

O'ZBEK DZYUDOSINING ISTIQBOLI

Dzyudo bo'yicha mamlakatimiz terma jamoasining asosiy negizi Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi (MVSM) vakillaridan iboratligini va xalqaro maydonda erishilayotgan zafarlarning ham aksariyati ularning yetakchiligida kechayotganligini bot-bot takrorlardik. Bu holat poytaxtimizda o'tkazilgan o'smirlar va yoshlar o'rtasidagi Osiyo ochiq kubogi maqomidagi an'anaviy xalqaro turnirda ham kuzatildi.

Toshkentdagi "Universal" sport majmuasi to'rt kun davomida dzyudo bo'yicha Uchqun Murodov xotirasiga bag'ishlangan o'smirlar va yoshlar o'rtasidagi an'anaviy xalqaro turnirga mezbonlik qildi. Osiyo ochiq kubogi maqomidagi mazkur xalqaro turnirda kavkazliklar ham

ishtirok etdi - jami 500 nafarga yaqin yosh iste'dod egalari tatamiga chiqib, o'z yurtlari sport sharafini himoya qilishdi.

Yurtimiz dzyudosining kelajagini belgilovchi o'smir va yoshlarimiz Ozarbayjon, Gruziya, Tojikiston, Qirg'iziston va Qozog'iston davlatlaridan kelgan iste'dod egalari qarshi bahslarda munosib qatnashib, terma jamoamiz hisobiga medallar yomg'irini yog'dirib tashlashdi. Ushbu muvaffaqiyatga Mudofaa vazirligi Oliy sport natijalarini rivojlantirish markazi vakillari ham katta ulush qo'shishdi.

Musobaqaning dastlabki ikki kuni o'smirlar (o'g'il va qizlar) tatamiga chiqib, 16 ta vazn toifasida g'oliblik uchun o'zaro bahs olib borishdi. Murosasiz bahslardan so'ng O'zbekiston o'smirlar terma jamoasi 10 ta oltin, 9 ta kumush, 18 ta bronza, jami 37 ta medal bilan umumjamoaa hisobida birinchi o'rinni egalladi.

Musobaqaning keyingi ikki kuni yoshlarga imkon berildi. 20 yoshgacha bo'lgan dzyudochi o'g'il va qizlar o'rtasidagi bellashuvlar ham qiziqarli kechdi. Shuni alohida ta'kidlash joiz, barcha 14 vazn toifasida chempionlik dzyudochilarimizga nasib etdi. Yoshlarimizning umumiy medallari 14 ta oltin, 11 ta kumush va 21 ta bronza tashkil etdi va umumjamoaa hisobida 1-o'rinni egalladi. Ikki nafar vakili finalda imkoniyatni boy bergan va 2 ta bronza medaliga sazovor bo'lgan Qirg'iziston ikkinchi, bitta kumush hamda 2 ta bronza medalini jamg'argan Tojikiston umumjamoaa hisobida uchinchi o'rinni band qildi.

Uchqun Murodov xotirasiga bag'ishlangan an'anaviy xalqaro turnir - Osiyo ochiq kubogi musobaqasida o'smir va yoshlarimiz tomonidan erishilgan muvaffaqiyatlar o'zbek dzyudosining porloq istiqbolidan darak beradi.

SHOHSUPA

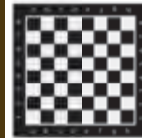
(xabarlar)

CHAVANDOZLIK

Ispaniyaning Barselona shahrida ot sportining konkur yo'nalishi bo'yicha nufuzli "Golden Tour" turniri bo'lib o'tdi. Balandligi 145 santimetr bo'lgan to'siqlardan sakrash bahsida hamyurtimiz Abdurahmon Abdullayev "GO FOUR IT B" laqabli tulpori bilan chempionlikka erishdi. Ikkinchi va uchinchi o'rinlar Portugaliya va Latviya vakillariga nasib etdi.

SHAXMAT

BAAning Sharja shahrida "Ramadan open" xalqaro turniri o'tkazildi. An'anaviy tarzda 27-marotaba tashkil etilgan va rapid hamda blits yo'nalishlarida o'tkazilgan ushbu musobaqada dunyoning 35 davlatidan 200 nafardan ortiq mahoratli shaxmatchi, jumladan hamyurtlarimiz - Nodirbek Yoqubboyev, Javohir Sindorov, Nilufar Yoqubboyeva hamda Shahnoza Sobirova qatnashib, g'oliblik uchun o'zaro dona surishdi. Blits yo'nalishida o'tkazilgan turnirda hamyurtimiz, xalqaro grossmeyster Nodirbek Yoqubboyev 9 imkoniyatdan 8 ochko jamg'argan holda 1-o'rinni egalladi va oltin medal hamda kubok bilan taqdirlandi. Xalqaro grossmeysterimiz Javohir Sindorov esa 3-o'rinni egallab, bronza medalga sazovor bo'ldi.

YENGIL ATLETIKA

Terma jamoamiz a'zosi Roksana Xudoyorova mavsumga tayyorgarlik doirasida Avstraliyada bo'lib, bir qator xalqaro musobaqalarda o'z omadini sinab ko'rdi. U Avstraliya ochiq chempionatida uch hatlab sakrash bo'yicha 13,54 metr natija qayd etib, g'olib chiqdi. Kumush medalni qo'lga kiritgan Avstraliya terma jamoasi vakilasi Kayla Kuba Xudoyorovadan 3 sm past natija qayd etgan bo'lsa, uchinchi o'rin sohibi Ovusu Deysli 5 sm ortda qoldi.

PROFESSIONAL BOKS

Super yengil (63,5 kg) vazn toifasida faoliyatini davom ettirayotgan va professional boksdagi mag'lubiyatsiz odimlayotgan hamyurtimiz Shahram G'iyosov (12-0, 9KO) 7-may kuni AQShning Las-Vegas shahridagi "T-Mobile" arenasida meksikalik Kristian Gomesga (22-2-1, 20KO) qarshi ringga ko'tariladigan bo'ldi. G'iyosov ushbu jangni bitta yuqori (66,6 kg) vaznda IBF mintaqaviy chempionlik kamari uchun o'tkazadi. Yarim o'rta (66,6 kg) vazn toifasidagi bokschimiz Jamshidbek Najmitdinov (18-2, 14KO) esa o'zining navbatdagi jangini 14-may kuni AQShning Dallas shahrida tashkil etiladigan boks oqshomida amerikalik Charles Hyetleyga (30-2-1, 21KO) qarshi o'tkazadi. 10 round etib belgilangan bahs uchun WBC yo'nalishida AQSh chempionlik kamari tikilgan.

KAMONDAN OTISH

Turkiyada o'tkazilgan kamondan otish bo'yicha "Qahramon bahodirlar" deb nomlangan xalqaro musobaqaning jamoaviy dasturida merganlarimiz kumush medalga sazovor bo'lishdi. Fransiya va Turkiya terma jamoalarini mag'lub etgan yigitlarimiz hal qiluvchi bahsda sloveniyalik atletlarga 2:6 hisobida yutqazib qo'yishdi. Ayollar o'rtasida vakillarimiz va mezbonlar ishtirokida kechgan 3-o'rin uchun bahsning asosiy qismida 4:4 hisobi qayd etildi. Qo'shimcha imkoniyatlarda turk qizlari omadli chiqib, bronza medalga sazovor bo'lishdi.

Rasul JUMAYEV,
«Vatanparvar»

Qo'l jangi

ДЎСТОНА РАҚОБАТ

Muallif suratga olgan

ҲАКАМЛАРНИ ҲАМ МУРОСАГА ЧОРЛАДИ

Бир-бирларини аямасдан қалтаклаётган мусобақа иштирокчиларига қараб, булар юзкўрмас бўлиб кетса керак, деб ўйлайсиз. Аслида улар яна ҳам қадрдонлашади. Бир гал ҳакамлар росмана мунозарага киришиб кетишди. Тасвирларни ортга қайтариб, ваҳслашишарди.

Мулоқот қилаётган дўстона рақобатдаги ҳарбий хизматчиларнинг самимияти ҳакамларни ҳам муромага келтирди. Мусобақа сўнгига қадар адолат барқарор бўлди. Ана шундай мард, танги Ватан ҳимоячиларига қараб, осойишталик кафолатига амин бўласиз.

Гапнинг индаллосига кўчсак, Мудофаа вазирлиги қўшинлари миқёсида армия қўл жанги бўйича чемпионат ўтказилди. Вазирлик спорт мажмуасида ўтган чемпионатда қўмондонликлар, ҳарбий округлар, олий ҳарбий таълим муассасаларидан келган жамоалар вакиллари 57 кг.гача, 62 кг.гача, 67 кг.гача, 73 кг.гача, 80 кг.гача, 88 кг.гача, 97 кг.гача ҳамда 97 кг.дан юқори вазн тоифасида беллашдилар.

Икки кун давомида жанг қилиб, ғолиблар сафидан ўрин олган иштирокчиларга диплом, медаль ва қимматбаҳо совғаларни мудофаа вазирнинг ўринбосари полковник Алишер Норбоев, Қўл жанги федерациясининг раҳбарияти, жаҳон ва Осиё чемпионати ғолиблари топширдилар.

Ғолиблик эса 57 кг.гача кичик сержант А. Қосимовга (Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округ), 62 кг.гача контракт бўйича ҳарбий хизматчи, оддий аскар Ж. Тўхтасиновга (Тошкент ҳарбий округи), 67 кг.гача кичик сержант А. Хусановга (Тошкент ҳарбий округи), 73 кг.гача контракт бўйича ҳарбий хизматчи, оддий аскар Х. Рўзиевга (Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округ), 80 кг.гача кичик сержант О. Қо-

дировга (Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округ), 88 кг.гача кичик сержант Р. Ғозиевга (Тошкент ҳарбий округи), 97 кг.гача кичик сержант Ш. Муҳаммадаминовга (Тошкент ҳарбий округи) ҳамда 97 кг.дан юқори вазн тоифасида кичик сержант С. Қурбоновга (Тошкент ҳарбий округи) насиб қилди.

Умумжамоа ҳисобида 1-ўринга Тошкент ҳарбий округи, 2-ўринга Жануби-ғарбий махсус ҳарбий округ, 3-ўринга Марказий ҳарбий округ вакиллари сазовор бўлди.

Капитан Азиз НОРҚУЛОВ,
«Vatanparvar»

ДАНИЯ ҲАРБИЙ ҲАВО КУЧЛАРИ

Дания қироллигининг дастлабки Армия учуш мактаби 1912 йилда ташкил этилган, 1923 йилга келиб у Армия учуш корпусига айлантирилган. Иккинчи жаҳон уруши даврида немис қўшинлари томонидан босиб олинган Данияда миллий Ҳарбий ҳаво кучлари тарқатиб юборилган. Ҳозирги вақтга келиб қироллик Куролли Кучларининг асосий турларидан бирига айланган Ҳарбий ҳаво кучлари (ХХК) 1950 йилнинг 27 майида қайта ташкил этилган. Иккинчи жаҳон уруши якунларини муфассал таҳлил қилган даниялик мутахассислар жанговар ҳаракатлар олиб боришда ҳарбий авиация жуда муҳим аҳамиятга эга эканлигини эътироф этдилар ва айнан шу ҳолат мамлакатда қисқа муддатлар ичида миллий ҳарбий флот қайта ташкил этилишига сабаб бўлди.

1949 йилнинг 4 апрелида Шимолий Атлантика пакти (НАТО) аъзосига айланган Дания қироллиги ХХК ўтган давр мобайнида НАТО ва БМТ бошчилигидаги кўплаб миссияларда, шу жумладан, Ангола, Ливия, Афғонистон ва Ироқда олиб борилган ҳарбий ҳаракатларда, Югославияга қарши ўтказилган «Иттифоқчилар кудрати» операцияси ҳамда бошқа тадбирларда фаол иштирок этди ва ҳозирда ҳам турли миссияларга жалб этилмоқда.

Мамлакат армиясининг жанговар шайлиги юқори даражадаги тури ҳисобланувчи ХХК эҳтимолий ҳаво агрессияларини бартараф этиш, энг муҳим давлат ва саноат объектлари, бошқа турдаги қўшин гуруҳлари ҳимоясини таъминлаш, Қуруқликдаги қўшинлар (ҚК) ва Ҳарбий денгиз кучлари (ХДК) нинг жанговар ҳаракатларини авиацион қўллаб-қувватлаш, шунингдек, кўп миллатли авиагуруҳлар таркибида турли операцияларда иштирок этиш учун мўлжалланган.

Умумий сони деярли 3 000 кишини ташкил этувчи бу турдаги қўшинлар таркибига штаб (Карул авиабазасида жойлашган), турли жанговар авиация қанотлари, шу жумладан, ҳарбий-транспорт ва патруль авиацияси, вертолёт, операцияларни қўллаб-қувватлаш қанотлари, ҳаводаги вазиятни назорат қилиш қўмондонлиги, бирлашган ҳарбий ташувлар маркази, шунингдек, Ҳарбий ҳаво кучлари билим юрти (Мудофаа академияси таркибида) киради. Хусусан, ХХК штаби мавжуд қисм ва бўлинмаларнинг жанговар ва сафарбарлик шайлиги, ўқув-жанговар фаолиятни ташкил қилиш, қўшин ихтиёридаги қуруллар ва ҳарбий техниканинг жанговар шай ҳолатда сақланиши, моддий-техник таъминот, куч ва воситаларнинг оператив бошқаруви, шунингдек, халқаро операциялар ва миссияларда қатнашиш учун авиация техникаси ва шахсий таркибни тайёрлаш масалалари билан шуғулланади. Жанговар авиация қаноти (умумий сони деярли 600 киши) – оператив-тактик авиация қўшилмаси бўлиб, ҳаводаги вазиятни назорат қилиш қўмондонлигига қарашли қисм ва бўлинмалар билан ҳамкорликда ҳаво ҳужумидан мудофаа вазифаларини ҳал қилиш, шунингдек, душманга ракета-бомба зарбалари бериш учун мўлжалланган. Унинг таркибига 2 та қирувчи-бомбардончи авиация эскадрильяси, аэродром-техник ва фронт орти таъминоти бўлинмалари киради. Ҳарбий транспорт ва патруль авиацияси қаноти зиммасига шахсий таркиб ва юқларни ташиш, картография, алоқа, илмий тадқиқот ишларини олиб бориш ва бошқа бир қатор

ёрдамчи ҳамда махсус вазифалар юқланган. Қанот таркибига транспорт ва санитария-эвакуация

тасарруфида 70 дан ортиқ жанговар самолёт, шу жумладан, 40 та F-16A ва F-16B «Файтинг Фалкон», F-35 «Лайтнинг» типидagi қирувчи, 30 дан зиёд C-130J-30 «Геркулес», CL-604 «Челленжер» ва бошқа типдаги транспорт ҳамда патруль авиацияси самолётлари ва учувчисиз учуш аппаратлари, шунингдек, 20 га яқин МН-60R «Си

эскадрильяси, аэродром-техник ва фронт орти таъминоти бўлинмалари киритилган (жами 300 кишидан ортиқ). ҚК ва ХДКни авиацион қўллаб-қувватлаш, шахсий таркиб ва юқларни ташиш, қидирув-қутқарув операцияларини ўтказиш учун мўлжалланган вертолёт қаноти 3 та вертолёт эскадрильяси ва аэродром-техник таъминот бўлинмасидан ташкил топган (умумий сони деярли 1 000 киши). Операцияларни қўллаб-қувватлаш қаноти логистика ва ахборот таъминоти, авиабазаларни қўриқлаш ва мудофаа қилиш, ХХКга чақирилувчиларнинг бошланғич ҳарбий тайёргарлиги, аэродромларнинг учуш-қўниш йўлаклари ҳолати, мобил авиация госпиталларини ташкил қилиш ва парвозларни метеорологик маълумотлар билан таъминлаш учун масъул ҳисобланади (300 киши). Ҳаводаги вазиятни назорат қилиш қўмондонлиги таҳдид қилувчи нишонларни аниқлаш, ҳаво ҳаракатларини бошқариш, шунингдек, жанговар авиация қаноти ва зенит-ракета дивизиони билан ҳамкорликда мамлакатни ҳаво ҳужумидан мудофаа қилиш учун мўлжалланган бўлиб, унинг таркибига стационар ва мобил бошқарув ва хабар бериш марказлари, 4 та стационар ва мобил радиолокация пости ҳамда 1 та ҳаво ҳаракатларини бошқариш пости киради (жами 350 кишидан ортиқ). Шунингдек, ХХК таркибидан 7 та эскадрилья, шу жумладан, иккитадан жанговар ва ёрдамчи авиация эскадрильяси ҳамда учта вертолёт эскадрильяси, радиолокация ва радиотехник роталар жой олган.

Сўнгги маълумотларга кўра, ҳозирда Дания Ҳарбий ҳаво кучлари

«Мерлин» типидagi вертолётлар бор. 2027 йилга қадар яна 30 тагача F-35 «Лайтнинг-2» типидagi бешинчи авлод тактик қирувчи самолётларини харид қилиш режалаштирилган.

ХХКни бутлаш умумий ҳарбий мажбурият ва шартнома бўйича хизмат асосида амалга оширилади. Чақирув бўйича келган ҳарбий хизматчилар (умумий шахсий таркибнинг 3 фоизи атрофида) тўрт ой мобайнида муддатли ҳарбий хизматни ўтайдилар. Офицер ва сержантлар таркибини ўқитиш Дания ҚК Мудофаа академияси, операцияларни қўллаб-қувватлаш қаноти бўлинмалари, учуш тайёргарлиги мактаби ва АҚШ ХХКнинг ўқув-машқ бўлинмалари базасида амалга оширилади.

Тинчлик даврида авиация техникасини жойлаштириш учун стационар алоқа воситалари, радиотехник, навигация ва ёруғлик техникаси ускуналари билан жиҳозланган 3 та авиабаза (Карул, Скрюдstrup ва Ольбор)дан фойдаланилади. Зарурат юзага келган ҳолатларда мамлакатнинг бутун ҳудуди бўйлаб жойлашган фуқаровий аэродромлар (20 та) ҳам ХХК ихтиёрига берилиши мумкин.

Хулоса ўрнида айтиш мумкинки, Дания раҳбарияти «кўрфазлар зонаси»ни ҳимоя қилиш борасидаги вазифаларни инobatга олган ҳолда, миллий ХХКни ривожлантиришни энг муҳим йўналишлардан бири деб ҳисоблайди. Бунда мавжуд куч ҳамда воситалардан мамлакат ва НАТО манфаатларида янада самарали фойдаланиш учун авиация паркинни янгилаб бориш ва аэродромлар инфратузилмасини замон талаблари асосида қайта жиҳозлашга алоҳида эътибор қаратиш кўзда тутилган.

"Vatanparvarlar" harbiy-sport musobaqasi

ХОРАЗМЛИК ЁШЛАР ШИЖОАТИ

Мамлакатимиздаги барча умумтаълим мактабларининг 10-11-синф ўқувчилари ўртасида ўтказиб келинаётган Ўзбекистон Республикаси мудофаа вазирининг кубоги учун «Ватанпарварлар» ҳарбий-спорт мусобақаси ёшлар ўртасида кенг оммалашиб, уларда катта қизиқиш уйғотмоқда.

Урганч шаҳридаги «Ёшлар» спорт мажмуасида Шимоли-ғарбий ҳарбий округ қўшинлари қўмондонлиги, вилоят мудофаа ишлари бошқармаси, Ўзбекистон ёшлар иттифоқи ва Ёшлар ишлари агентлиги ҳамда Ўзбекистон Республикаси мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти вилоят кенгашлари билан ҳамкорликда мусобақанинг Хоразм вилояти бўйича учинчи босқичи ўтказилди.

Мусобақада 12 та туман ва шаҳар босқичида ғолиб бўлган мактабларнинг ўқувчиларидан иборат жамоалар шиддатли баҳсларда ўзаро куч синашди.

Ҳарбий-спорт мусобақасининг 1-шартига кўра, ёшлар пневматик милтиқдан назорат отиш машқи орқали мерганлик маҳоратини намойиш этиши белгиланган. «Ҳарбий эстафета» деб номланган 2-шартида иштирокчилар автоматни нотўлиқ қисмларга ажратиши ва йиғиши, газга қарши ниқобни кийиши ва юк автомобилининг ғилдирагини айлантириб югуриши керак бўлади. Бу шартда жамоадан 4 нафар иштирокчи қатнашади.

Мусобақанинг 3-шартида («Жабрланувчига биринчи ёрдам кўрсатиш») икки нафар иштирокчи 50 метр масофага замбилни кўтарганча югуради ва маррада ётган шартли жабрланувчига биринчи тез тиббий ёрдам кўрсатади. Шундан сўнг жабрланувчини замбилга ортиб, финиш томон югурилади. Ушбу шартни ҳолисона баҳолаш мақсадида тиббиёт ходимлари ҳам жалб этилади.

Бу йилдан мусобақа низомига киритилган ўзгартириш сабаб эндиликда беллашувларда қатнашаётган ёшлар «Дуатлон» бўйича ҳам

ўзаро куч синашади. Бу шартда ҳар жамоадан бир нафар ўғил ва қиз бола иштирокчилар ўрта масофага югуриш ҳамда велосипедда маълум йўлни босиб ўтиши керак. «Сафда қўшиқ айтиш» деб номланган кейинги шартда жамоалар сафда шахдам қадамлар билан юриб, ҳарбий қўшиқларни жонли ижро этиши белгиланган. «Темур тузуклари билимдони» деб номланган охириги шартда ўқувчилар 5 тадан саволга жавоб бериши ва уларнинг ҳар бири учун қўшимча балл эгаллаши мумкин бўлади.

Я к у н и й н а т и ж а ларга кўра,

беллашувларда иштирок этиш йўлланмасини кўлга киритди.

Ғолиб ва совриндор жамоалар ташкилотчиларнинг диплом, кубок, медаль, фахрий ёрлик ва эсдалик совғалари билан тақдирланди.

Ўзбекистон мудофаасига кўмаклашувчи «Ватанпарвар» ташкилоти Хо-

разм вилояти кенгашининг ўқув спорт-техника клублари томонидан намойиш этилган кўргазмали чиқишлар барчага манзур бўлди.

разм вилояти кенгашининг ўқув спорт-техника клублари томонидан намойиш этилган кўргазмали чиқишлар барчага манзур бўлди.

Шимоли-ғарбий ҳарбий округ матбуот хизмати

TANLOVDA ADASHMANG!

Тошкент шаҳрида фаолият кўрсатаётган "AVTOVODITEL" хусусий корхонасига қарашли автомобиль мактаблари барча хоҳловчиларни автомобиль бошқаришнинг

"В", "ВС", "С", "СЕ" ҳамда "D"

тоифаларига ўқишга таклиф этади. Машғулотлар малакали мутахассислар томонидан олиб борилиши кафолатланади. Шунингдек, бу ерда хайдовчилар малакасини ошириш, амалий бошқаришни ўргатувчи-усталар тайёрлаш ва малакасини ошириш курслари ҳам фаолият кўрсатмоқда.

Хурматли ҳамшаҳарлар! Танловда адашманг!

Мирзо Улуғбек тумани Яланғоч даҳаси
Зафар Диёр кўчаси, 119-«а» уй.

88-333-11-88

Хурматли тингловчилар! Сизларга қулайлик яратиш мақсадида бир қанча туманларда ҳам автомактаб филиаллари ташкил этилган. Ўз яшаш ҳудудингизга қараб, қуйидаги манзилларга ҳам мурожаат қилишингиз мумкин:

- Яшнобод тумани Оҳангарон шоҳкўчаси, 12-«а» уй;
- Яккасарой тумани Бошлиқ даҳаси, 32-«а» уй;
- Сергели тумани Курувчилар маҳалласи, 32-уй;
- Мирзо Улуғбек тумани ТТЗ-1 даҳаси, 46-«а» уй.

Хизматлар лицензияланган.

Huquqiy maslahat

IMTIYOZ VA IMKONIYATLAR

SAVOL:

O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari xizmatchilarining farzandlariga oliy ta'lim muassasalariga o'qishga kirish uchun qanday imtiyozlar belgilangan?

Kichik serjant Vohid KARIMOV

JAVOB:

O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2018-yil 22-iyundagi 462-son "O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari harbiylari va uning tarkibiga kiruvchi vazirlik hamda idoralarning xodimlari farzandlarining kvota asosida respublika oliy ta'lim muassasalariga o'qishga kirishi uchun tavsiyanomalar berish tartibi to'g'risidagi nizomni tasdiqlash haqida"gi qaroriga muvofiq, mamlakat mudofaa qudratini mustahkamlashga munosib hissa qo'shgan, jangovar xizmatda va ilmiy faoliyatda muayyan natijalarga erishgan O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tarkibiga kiruvchi vazirliklar (*idoralari*)ning haqiqiy xizmatni o'tayotgan ofitserlariga, serjantlar va oddiy askarlar tarkibiga mansub bo'lgan kontrakt bo'yicha harbiy xizmatchilariga va Milliy gvardiya xodimlariga bevosita komandirlari (*boshliqlari*) tavsiyanomasiga asosan, ular farzandlarining oliy ta'lim muassasalariga o'qishga kirishi uchun harbiy xizmat majburiyatini bajarish chog'ida halok bo'lgan hamda harbiy xizmat

majburiyatini bajarish chog'ida yarador bo'lishi, kontuziya, shikastlanish yoki kasalliklar oqibatida nogiron bo'lib qolgan O'zbekiston Respublikasi Qurolli Kuchlari tarkibiga kiruvchi vazirliklar va idoralarning ofitserlari, serjantlar va oddiy askarlar tarkibiga mansub bo'lgan kontrakt bo'yicha harbiy xizmatchilari va Milliy gvardiya xodimlarining farzandlariga berilishi ko'rsatilgan.

SAVOL:

Muddatli harbiy xizmat yoki muqobil xizmatga chaqiruvdan bo'yin tovlaganlik uchun qonunchilikda qanday jazo belgilangan?

Ra'no ESHBOYEVA (Sirdaryo viloyati)

JAVOB:

O'zbekiston Respublikasi Ma'muriy javobgarlik to'g'risidagi kodeksining 237-moddasiga muvofiq, muddatli harbiy xizmat yoki muqobil xizmatga chaqiruvdan bo'yin tovlaganlik uchun jarima mavjud.

Muddatli harbiy xizmat yoki muqobil xizmatga chaqiruvdan, safarbarlik chaqiruvi rezervi xizmati safiga olinishdan yoki xizmatni Qurolli Kuchlar rezervida bo'yin tovlash bazaviy hisoblash miqdorining 2 barobaridan 5 barobarigacha miqdorda jarima solishga sabab bo'ladi.

SAVOL:

Oliy ma'lumotliman. Qurolli Kuchlar safida kontrakt bo'yicha xizmat qilmoqchiman. Ayting-chi, Qurolli Kuchlar safida xizmat qilish yoshi necha yosh etib belgilangan?

Bahodir SHARIPOV (Jizzax viloyati)

JAVOB:

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2019-yil 12-sentabrdagi PQ-4447-son qarori bilan tasdiqlangan "O'zbekiston Respublikasi fuqarolarining harbiy xizmatni o'tash tartibi to'g'risida"gi nizomning 23-bandiga muvofiq, muddatli harbiy xizmatga o'n sakkiz yoshdan yigirma yetti yoshgacha bo'lgan fuqarolar, shuningdek, muqaddam haqiqiy harbiy xizmatni o'tamagan ofitserlar chaqiriladi.

Savollarga Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti yuridik bo'limi boshlig'i adliya leytenanti Nafisa SOLIYEVA javob berdi.

Uch avlod uchrashuvi

NURONIYLAR
YOSHLAR NIGOHIDA

Farg'ona harbiy prokuraturasi Mudofaa vazirligi tizimidagi harbiy qism qo'mondonligi, "Vatanparvar" tashkiloti hamkorligida yoshlarni vatanparvarlik ruhida tarbiyalash, ularning bo'sh vaqtlarini mazmunli tashkil etish maqsadida "Nuroniylar yoshlar nigohida" shiori ostida ma'naviy-ma'rifiy tadbir o'tkazdi.

Unda Qurolli Kuchlar tizimida uzoq yillar davomida halol va vijdonan xizmat qilgan faxriylar, mahalla oqsoqollari, ko'p yillik hayotiy tajribaga ega nuroniy otaxon va onaxonlar ishtirok etdi.

Faxriylar yoshlar bilan o'z hayotiy tajribalarini o'rtoqlashib, mamlakatimizda amalga oshirilayotgan islohotlar, yoshlarga yaratilayotgan imkoniyatlardan samarali foydalanish, Yangi O'zbekiston kelajagi uchun javobgarlikni o'z zimmasiga oladigan, zamonaviy bilimlarga ega bo'lish, sport bilan shug'ullanish zarurligini ta'kidlab o'tdilar.

Shuningdek, tadbir davomida harbiy qurollar namoyishi, qo'l jangi bo'yicha ko'rgazmali chiqishlar, yoshlar tomonidan turli kuy-qo'shiqlar ijro etildi.

Tadbir yakunida nuroniy otaxon va onaxonlarga esdalik sovg'alar topshirilib, bayram dasturxonini yozildi.

Adliya podpolkovnigi Oybek SHERMATOV,
Farg'ona harbiy prokurorining o'rinbosari

O'quv-uslubiy yig'in

Qo'shinning jangovar kayfiyati, shaxsiy tarkibning o'zaro jipsligi, uyushqoqligi va birdamligi eng avvalo harbiy jamoadagi ma'naviy-ma'rifiy muhitga bog'liq. Bu muhitni esa, albatta, jangovar saflardagi tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organi ofitserlari shakllantiradi.

ISTIQBOLLI VAZIFALAR
BELGILANDI

Mudofaa vazirligiga qarashli Sirdaryo viloyati Shirin shahrida joylashgan harbiy qismda qo'mondonlikka bo'ysunuvchi harbiy qismlar tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organi ofitserlari ishtirokidagi o'quv-uslubiy yig'in o'tkazildi.

Yig'in 2021-yilda tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar organlari shaxsiy tarkibi tomonidan qo'shinlarda mazkur yo'nalish bo'yicha amalga oshirilgan ishlar hamda axloqiy-ruhiy tayyorgarlik tadbirlarining tanqidiy tahlili va yo'nalishga mas'ul bo'lgan mansabdor shaxslarning hisobotlarini tinglash bilan boshlandi.

Qo'shinlar qo'mondonining tarbiyaviy va mafkuraviy ishlar bo'yicha o'rinbosari polkovnik Tolibjon Mirzayev tizimdagi muammolar, ularni bartaraf etishning samarali usullari, ilg'or xorijiy tajriba haqida so'z yuritdi. Xususan, harbiy xizmatchilar oilasidagi ma'naviy muhitni yanada yaxshilash, farzand tarbiyasida e'tibor qaratilishi lozim bo'lgan muhim jihatlari va kelajagimiz egalari bo'lmish yoshlarning bo'sh vaqtini mazmunli tashkil etishda ijobiy natija berayotgan metodik usul va uslublarni real misollar yordamida aytib o'tdi.

Yig'in doirasida soha mutaxassislari ishtirokida mashg'ulot va seminar-treninglar, ma'naviy-ma'rifiy tadbirlarni tashkillashtirish bo'yicha mahorat darslari o'tkazilib, ishtirokchilarning nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarini mustahkamlash maqsadida har biriga alohida topshiriqlar berish orqali nostandart vaziyatlarda tezkor qaror qabul qilish, suhbat asosida savol-javob, jismoniy tayyorgarlik va mutaxassislik bo'yicha test sinovlari qabul qilindi.

Yig'in yakunida qo'mondonlik matbuot xizmati tomonidan tayyorlangan harbiy xizmatchilarni hushyorlik va ogohlikka chorlovchi "Ikki yo'l", "Nafs iskanjasi" va "Shukrona" kabi profilaktik filmlar namoyish etildi.

Mayor Farruxbek SOTIVOLDIYEV

BOLAJOY

TABIB

(ertak)

Bir bor ekan, bir yo'q ekan, qadim zamonda Doniyor degan mehnatkash bir yigit bo'lgan ekan. U chekka bir qishloqda yolg'iz onasi bilan istiqomat qilarkan. Onasi uni uylantirib, nabiralari ko'rishni istabdi. Biroq to'y qilish uchun kattagina sarmoya kerak albatta. Shunda yigit:

– Onajon, ruxsat bersangiz, shaharga borib, ishlab pul topib kelardim. Shunda to'y qilsak bo'ladi, – debdi.

– Mayli, bolam, shuni maqsad qilgan ekansan, bora qol, – uzoq mulohaza qilib javob beribdi ona. – Faqat ko'p qolib ketma, o'zing haqingda xabar berib tur.

– Albatta, onajon, unda hoziroq yo'lga o'tlanaman.

– Oq yo'l, o'g'lim, – duo qilibdi ona.

Shahar piyoda borsa, o'n kunlik yo'l ekan. Doniyor onasi yo'lda tamaddi qilish uchun bergan oziq-ovqat tugunchasini ko'tarib, yo'lga tushibdi. Yo'l yursa ham mo'l yuribdi, bir qator qishloqlarni ortda qoldirib, cho'lga ro'baro' bo'libdi. "Mana shu cho'lga bosib o'tsam, u tomoni shahar", dilidan o'tkazibdi yigit. Ammo bu cho'ldan o'tish oson emas ekan. Turli hayvonlar, ilon-u chayonlar, shuningdek, qaroqchilar hujumiga uchrab qolish mumkin ekan. Doniyor qo'lga uzun tayoq olib, shaxdam qadam bilan cho'l ichiga kirib ketibdi.

Kun botib, tong otibdi, yigit faqat oldinga qarab intilibdi. U cho'l o'rtasiga yetib borganida, kutilmaganda atrofni qaroqchilar o'rab olibdi.

– Joningdan umiding bo'lsa, boringni chiqar! – debdi qaroqchilardan biri.

– Mening mana shu tugunchamdan boshqa hech vaqoyim yo'q, – dadillik bilan javob qaytaribdi Doniyor. – Agar buni sizlarga beradigan bo'lsam, ochlik va suvsizlikdan halok bo'laman.

Shunda qaroqchilarning biri qo'yib, biri uni masxara qila ketibdi:

– Agar bermasang, shundoq ham o'limga mahkum etilasan!

– Ha, o'lgan odamga hech narsa kerak bo'lmaydi. Qani, qo'lingdagini uzat! – qaroqchilar uning tugunchasini tortib olibdi.

– Mayli, joningni omon qoldiramiz. Omading chopib, yashab qolsang, bu yaxshiligimizni unutma... – ular yigitning ustidan kulibdi-yu, bir zumda g'oyib bo'libdi.

Doniyor tirik qolganiga shukur qilib, yo'lida davom etibdi. Ko'p o'tmay, uni ochlik va chanqoqlik qiynay boshlabdi. Shunda Doniyorning ko'zi ko'm-ko'k, barglari chiroyli o'tga tushibdi. Ochligini yengish uchun uning barglaridan uzib, og'ziga solibdi. Kutilmaganda yigitda o'zgacha holat yuz beribdi, ya'ni o't sehrli bo'lib, u atrofidagi barcha mavjudotlar, gul-u gijohlarning tilini tushuna boshlabdi.

– Menga shaharga borish uchun yaqin yo'lni ko'rsatsang bo'lgani, – debdi yigit.

U qush ko'rsatgan yo'l orqali shaharga oson yetib boribdi. Horigan va och qolgan yigitning musofir ekanini non yopayotgan novvoy darhol anglabdi va uni non, choy hamda shirinliklar bilan siylabdi. Doniyor ma'lum vaqt novvoyga yordam berib yuribdi. So'ngra gijohlar va hayvonlarning tilini tushungani uchun tabiblik qila boshlabdi. U nafaqat insonlarni, balki hayvonlarni ham davolar ekan.

Ko'p o'tmay, uning dovrug'i shaharga tarqalibdi va podshohga yetib boribdi. Mamlakat shohining eng yaxshi ko'rgan oti kasal bo'lib, davo topilmayotgan ekan. Shoh darhol uni huzuriga chaqirtiribdi va otini davolashni so'rabdi. Yigitning sa'y-harakati bilan podshohning oti avvalgidek sog'lom bo'lib ketibdi. U Doniyor qimmatbaho sovg'alar bilan birga uy-joy hadya qilibdi. Yigit onasini qishloqdan olib kelibdi va sohibjamol qizga uylanib, murod-maqsadiga yetibdi.

Salohiddin ISMOILOV,
Mirzo Ulug'bek tumanidagi
241-umumta'lim maktabining
6-sinf o'quvchisi.
Rasm muallifi 5-sinf o'quvchisi
Charosxon YUSUPJONOVA

"Yordam bering, yordam, ilon polaponlarimni yemoqchi..." katta yulg'un ustida bezovta uchib yurgan qushga ko'zi tushibdi. Qarasa, chindan ham katta bir ilon yulg'unlar orasidagi qush uyasiga yaqinlashayotgan ekan. Doniyor darhol qo'lidagi tayoq bilan ilonning boshiga tushiribdi. U jonini saqlash uchun qush uyasidan uzoqlashibdi.

– Rahmat senga, yigit, dovyurak ekansan, polaponlarimni qutqarding. Senga qanday yordam beray? – minnatdorlik bildiribdi qush.

ONAMGA ATALGAN GULLAR

(hikoya)

Dunyodagi eng chiroyli gullar qo'ng'iroqgullardir. Chunki bu gulni onam juda sevadilar. Chindan ham chiroyli: qordek oppoq, shoda-shoda qo'ng'iroqchalardan ko'z uzgingiz kelmaydi. Bu gul faqat bahorda bo'ladi. Onam ham bahorda tug'ilganlar.

Anchadan beri menga tushlik uchun berilgan pullarni yig'ib kelyapman. Tug'ilgan kunga ham oz qoldi. Sinfoshlarim bilan har kuni gulbozor yonidan o'tib, qo'ng'iroqgullardan xabar olib turdik. Tugab qolishi ham mumkin-da.

Bir dastasiga yetadigan pul jamg'aribman. Yana ikki kun sabr qilsam, bir quti shokoladga ham pulim yetar ekan. Maktabdan qaytayotib "dom"ning oldidagi maydonchada to'p

o'ynayotgan bolalarga qo'shildim. O'ynamasam bo'lar ekan...

O'yindan so'ng sumkamni olib, yelkamga ilmoqchi bo'lsam ochiq ekan. Kitob-daftrarim yonida turadigan jigarrang katmonim yo'q... Ko'zimdan yosh chiqib ketdi. Qo'ng'iroqgullar uchun yig'gan pullarimni kimdir o'g'irlab ketibdi. Sinfosh do'stlarim yonimga kelib, sumkamni boshqatdan titkilab ko'rdilar topilib qolar degan umidda. Yo'q... Endi nima qilaman?

– Do'stim, xafa bo'lma, hali ikki kun bor-ku, birgalashib gulga yetadigan pul yig'ala olamiz. Shundaymi? – so'radi eng yaqin do'stim Sobir boshqalarga qarab.

Ular ham chuyillashib Sobirning taklifini ma'qullashdi. O'sha kuniyoq do'stim bir juft jajji sayroqi qushini sotdi. Yana kimdir tushlik pulini, kimdir rangli qalamlarini sotib, pul berdi. Ular onam anchadan beri xasta yotganlarini bilar edilar.

Yig'ilgan pullar gulga ham, shokoladga ham yetdi. Onamning sevinganlarini ko'rsangiz edi. O'sha payt do'stlarimni yanada yaxshi ko'rib ketdim. Kechda uyqu oldidan bo'lgan voqealarni dadamga so'zlab berdim. Ular jim eshitdilar.

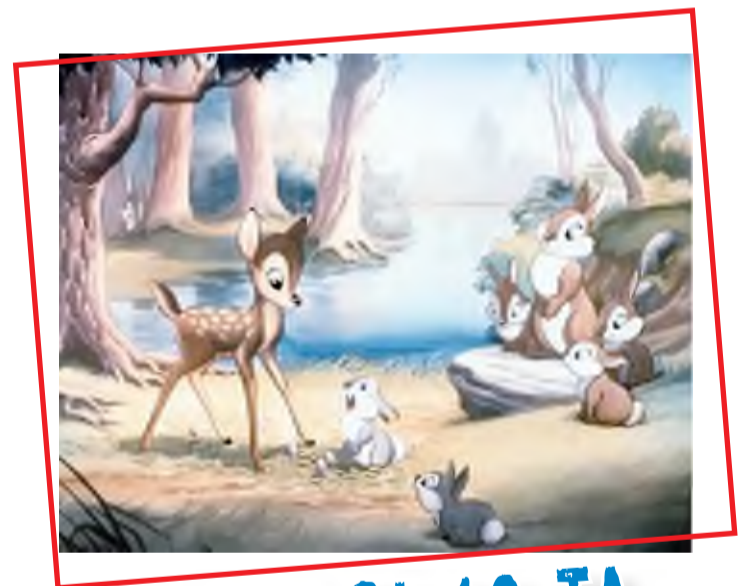
– Do'stlaring borligidan xursandman, sen ham ularga munosib bo'l, o'g'lim, – deb peshonamdan o'pib qo'yidilar. Sevinch bilan, xotirjam uyquga yotdim.

Ertalab odatdagidek sinfdoshlarim bilan maktab hovlisiga to'plandik. Darsga qo'ng'iroq chalinganidan keyin chuyillashib sinfga kirdik. Sobirning partasida qafasda bir juft sayroqi qushcha turardi. Xatcha qistirilgan: "Eng yaxshi do'stga!" Ustozning stolida katta tort turibdi.

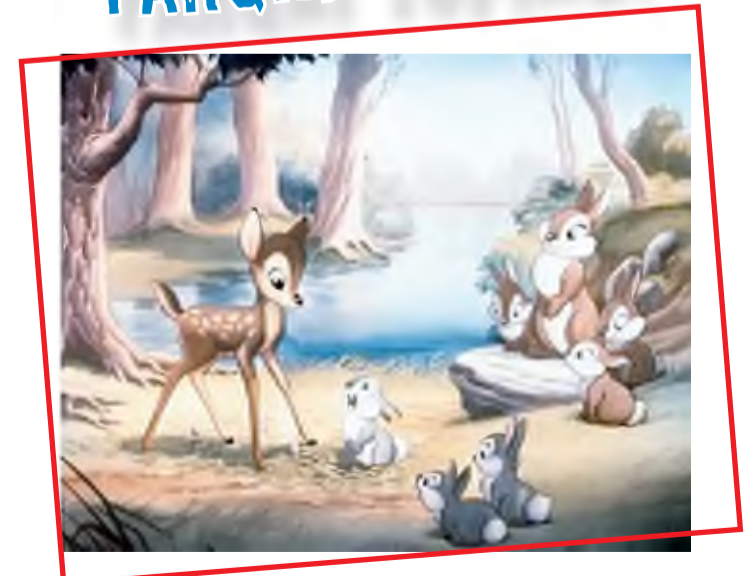
– Oying tezroq tuzalib ketsinlar, dadangga hammamiz nomimizdan rahmat ayting, – dedilar ustoz.

Dadam dunyodagi eng yaxshi dada! Do'stlarim dunyodagi eng yaxshi bolalar!

Davlatbek HAYDAROV,
Toshkent shahridagi
248-maktab o'quvchisi

SURATDAGI 10 TA FARQNI TOPING!

Bu – qiziq!

XAVFSIZLIK KAMARI QACHON IXTIRO QILINGAN?

Hukumat qarori bilan yangi tahrirdagi yo‘l harakati qoidalari tasdiqlandi. Mazkur qoidalar 1-maydan boshlab amalga kiritiladi. Unga ko‘ra, ushbu sanadan boshlab haydovchining yonidagi old o‘rindiqa o‘tirgan yo‘lovchi ham xavfsizlik kamari taqishi majburiy bo‘ladi.

Ayrim yo‘lovchilarga, jumladan, homilador ayollar, salomatligi xavfsizlik kamari taqish imkonini bermaydigan bemorlarga (*maxsus tibbiy ma‘lumotnoma mavjud bo‘lganda*) xavfsizlik kamari taqmaslikka ruxsat etiladi.

Bu yangi qoidalar, albatta, haydovchi va yo‘lovchilar xavfsizligini ta‘minlaydi. Biz esa boshqa narsa haqida so‘z yuritmoqchimiz. Xo‘sh, o‘zi xavfsizlik kamari qanday paydo bo‘lgan? Uning yaratilish tarixi bormi?

O‘zi jo‘ngina, ammo juda foydali ekanligini o‘tgan vaqt isbotlab kelayotgan xavfsizlik kamarining ixtirosiga ham 100 yildan oshdi. Eng qizig‘i, boshda bu kamar avtomobillar uchun mo‘jallanmagan edi.

Zamonaviy ko‘rinishdagi xavfsizlik kamarlarining ajdodlari 1800-yillarda birinchi bor samoga ko‘tarilayotgan konstruktor o‘zini dadil tutishi uchun taqilgan. 1913-yilga kelib, fransuz uchuvchisi Adolf Pegu o‘zini mustahkam kamar bilan aeroplan o‘tirg‘ichiga bog‘lagandi.

Agarda uchuvchi kamarini to‘g‘ri taqsa, vaznsizlik holatini sezmaydi. Agar sezadigan bo‘lsa, demak, xavfsizlik kamarini taqishda xatolik o‘tgan. Bunday holatlarda Adolf Pegu singari, aeroplan tepaga oyoqlarga tayangan holatda olib chiqiladi va kamar shundan keyin taqiladi.

Hattoki, XX asr boshlarida ham insoniyat avtomobillarda kamar taqishni xayollariga keltirilmadi. "Tezlik past, mashina qatnovi kam, yo‘l harakati hodisasi ham onda-sonda uchrar edi. Avtomobillarda xavfsizlik kamariga ehtiyoj 1930-yillarning ikkinchi yarmida, tez yurishga mo‘ljallangan yo‘llarni ishga tushirish bilan paydo bo‘la boshlagandi", deya ma‘lumot beradi mutaxassislar.

Shunday qilib, birinchi avtomobil xavfsizlik kamarlari 1950-yillarda Amerikadagi "Ford" rusumli mashinalarda paydo bo‘la boshladi. Ular hozirgi samolyot yo‘lovchilariga mo‘ljallangan kamarni eslatardi.

Xavfsizlik kamarining hozirgi ko‘rinishiga ancha yaqini 50-yillarning 2-yarmida Shvetsiyada ixtiro qilingan. Zamonaviy mashinalarni bu xavfsizlik buyumimiz tasavvur etib bo‘lmaydi.

Poygachilar uchun alohida xavfsizlik kamarlari ishlab chiqariladi. Oddiy haydovchilar u kamarni taqib, nafas olishlari juda qiyin. Chunki poygachining tezligi yuqori bo‘lganligi uchun uning xavfi ham yuqori. Shu sabab poygachini o‘tirg‘ichga siqib turish lozim. O‘z-o‘zidan ko‘rinib turibdiki, oddiy haydovchi uchun bu kamarlar noqulaylik tug‘diradi.

Nima bo‘lganda ham, mashina haydashga chog‘lanayotgan har bir inson haydovchilik qoidalariga rioya etishi kerak. Xavfsizlik kamari o‘z nomi bilan xavfsizligingizni ta‘minlaydi.

Sh. SHARIPOV tayyorladi.

BIR CHIMDIM

Men hech kimga hech narsa o‘rgata olmayman, faqat o‘ylashga majbur qila olaman.

SUQROT

MANTIQNI YOQ

Bu "mashina" umuman harakatlanishimiz uchun mo‘ljallanmagan. Ammo butun dunyoda ularning yurgan "yo‘li"ni hisoblasak, avtomobil va samolyot bosib o‘tgan masofadan ortib ketadi. Hammamiz ko‘rgan va ba‘zilarimizda bor bo‘lgan bu "mashina"ning nomi nima?

Javob: soat

***

Lev Tolstoy maishiy turmushga bag‘ishlangan barcha asarlar, roman, film, qissa yoki afsona bo‘ladimi, voqealar rivojlanib borib, u bilan tugaydi, hayotda esa aksincha, hamma voqealar undan keyin boshlanadi, degan. Mantiqan o‘ylab, ayting-chi, Lev Tolstoy nimani nazarda tutgan?

Javob: to‘y

***

Amir Temur "Jang payti ularning o‘rni beqiyos, 100 mohir jangchi ham ularning o‘rnini bosa olmaydi", deb aytgan. Savol: sohibqiron kimlarga shunday ta‘rif bergan?

Javob: tabiblariga

@Vatanparvargazetasi_bot
"Vatanparvar" birlashgan tahririyati bilan bog‘lanish uchun telegram bot

SHU SONNING
ELEKTRON SHAKLI

VATANPARVAR

MUASSIS

O‘ZBEKISTON
RESPUBLIKASI
MUDOFAA
VAZIRLIGI

www.mudofaa.uz

Tahririyat kengashi:

polkovnik Hamdam Qarshiyev
polkovnik Otabek Yuldashev
polkovnik Alisher Boboxonov
Maqsud Abilov

Tahririyatga kelgan qo‘lyozmalar taqriz qilinmaydi va mualliflarga qaytarilmaydi.

Mudofaa vazirligi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar departamenti – "Vatanparvar" birlashgan tahririyatining kompyuter markazida sahifalandi.

Bosh muharrir:

mayor Ahror Ochilov

ISSN 2010-5541

Gazeta O‘zbekiston Matbuot va axborot agentligida 2008-yil 6-iyunda 0535 raqami bilan ro‘yxatga olingan.

Telefonlar:

kotibiyat: 71 260-36-50
buxgalteriya: 71 260-35-20
yuridik bo‘lim: 71 260-29-41
faks: 71 260-32-29

Navbatchi: leytenant Dilshod Ro‘ziqulov

Sahifalovchi: Begali Eshonqulov

Musahhih: Sayyora Mirzayeva

Buyurtma: F-0405

Hajmi: 6 bosma taboq

Bichimi: A3

Adadi: 31 969 nusxa

Bosishga topshirish vaqti: 14:00

Topshirildi: 14:30

Gazetaning yetkazib berilishi uchun obunani rasmiylashtirgan tashkilot javobgar.
Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farqlanishi mumkin.

Gazeta juma kuni chiqadi.

Gazeta 1992-yilning 24-iyunidan chiqq boshlagan.

Nashr ko‘rsatkichi: 114.

Bahosi: kelishilgan narxda.

"Sharq" nashriyot-matbaa aksiyadorlik kompaniyasida chop etildi.
Bosmaxona manzili: Toshkent shahri, Buyuk Turon ko‘chasi, 41-uy.

1 2 3 4 5 6

Manzilimiz:

100164, Toshkent, Universitet ko‘chasi, 1-uy.